

Open your mind. LUT.
Lappeenranta University of Technology

LUT School of Business

Kandidaatintutkielma

Talousjohtaminen

Liikearvon arvonalentumistestaus suomalaisissa pörssiyhtiöissä taantuman aikana

Impairment testing of goodwill in Finnish listed companies during the recession

01.12.2011

Tekijä: Ville Valkonen 0344846

Opponentti: Elina Latvala

Ohjaaja: Satu Pätäri

Sisällysluettelo

1. Johdanto.....	4
1.1 Taustaa	4
1.2 Tavoitteet, tutkimusongelmat ja rajaukset	6
1.3 Menetelmät ja aineisto	8
1.4 Rakenne	8
2. Liikearvon käsite	10
2.1 Liikearvo ennen ja nyt	10
2.1.1 IFRS 3 –standardi	13
2.1.2 Liikearvon muodostuminen kaupassa	14
3. Liikearvon arvonalentumistestaus	17
3.1 IAS 36 - Omaisuuserien arvonalentuminen	17
3.2 Rahavirtaa tuottava yksikkö.....	18
3.2.1 Liikearvon kohdistaminen rahavirtaa tuottaville yksiköille.....	19
3.2.2 Rahavirtaa tuottavan yksikön arvonmäärittäminen.....	20
3.2.3 Käyttöarvo	20
3.2.4 Diskonttokoron vaikutus käyttöarvon laskennassa	21
3.3 Arvonalentumistestin ajankohta, syyt ja arvonalentumisen vaikutukset	23
4. Suomalaisen listayhtiöiden liikearvot ja arvonalentumistestaus 2005 - 2010.....	26
4.1 Liikearvojen kehitys 2005-2010	28
4.2 Arvonalentumistestit	30
5. Yhteenveto ja johtopäätökset	35
Lähdeluettelo	39

Kuvio- ja taulukkoluetelo

Kuvio 1. Teoreettinen viitekehys.

Kuvio 2. Liikearvon mahdolliset komponentit ja ydinliikearvo.

Kuvio 3. Liikearvon muodostuminen hankintamenosta.

Kuvio 4. Liikearvon alaskirjausten ajoitus.

Kuvio 5. Liikevaihdon muutokset 2005-2010.

Taulukko 1. Rahavirtaa tuottavan yksikön rahavirtojen nykyarvo.

Taulukko 2. Yritysten liikearvot taseessa 2010.

Taulukko 3. Yritysten liikearvojen kehitys 2005-2010.

Lyhenteet

IAS = International Accounting Standards

IASB = International Accounting Standards Board

IFRS = International Financial Reporting Standards

KPL = Kirjanpitolaki (1336/1997)

US GAAP = Generally Accepted Accounting Principles in the United States

WACC = Weighted Average Cost of Capital

1. Johdanto

1.1 Taustaa

Kansalliset rajat ylittänyt yritysten kasvu sekä sitä myötä yhtiöiden omistajuuden hajautuminen eri maihin johti kansainvälisen tilinpäätösnormiston, IFRS-standardiston (International Financial Reporting Standards) syntymiseen 2000-luvun alussa. Tilinpäätösharmonisoinnin tavoitteen ja siten yritysten paremman vertailukelpoisuuden saavuttamiseksi IFRS-standardit otettiin Euroopassa julkisesti noteerattujen yhtiöiden yhteiseksi tilinpäätössäännöksi 2005. (Räty & Virkkunen 2004, 23) IFRS-käytäntöön siirryttäessä suurin yksittäinen tekijä, joka kasvatti yritysten tuloksia, oli liikearvojen säännöllisistä poistoista luopuminen (Rahoitustarkastus 2005, 10). Keskustelu laskentatoimen alan ammattilaisten kansainvälisen järjestön International Accounting Standards Boardin (IASB) luoman standardiston tarkoituksenmukaisuudesta on ollut Euroopassa varsin kirjavaa. IASB:n tavoitteena oli luoda taloudellisen raportoinnin sijoittajalähtöiset standardit, joita noudattamalla yritykset saavat aikaan paremmanlaatuista tilinpäätösinformaatiota. (Räty & Virkkunen 2004, 23)

Vuoden 2008 syksyllä konkretisoitunut laaja finanssikriisi nosti synkkiä näkymiä myös suomalaisten listayhtiöiden tulevaisuudenodotusten ylle. Yrityslainojen marginaalit kasvoivat luottoriskipreemioiden nousun seurauksena. Liiketoimintakauppojen ollessa arkipäiväistä oletus oli, että liikearvojen arvonalentumistestit painaisivat yritysten tuloksia alas vuoden 2008 tilinpäätöksissä. Vuoden 2009 alussa Suomen kansantaloutta koskevat ennusteet olivat huonoja erityisesti viennin heikentyneiden näkymien vuoksi. (Finanssivalvonta 2009a, 3)

Suomessa muun muassa pankkien, vakuutus- ja eläkeyhtiöiden sekä pörssin toimintaa valvova Finanssivalvonta on jo IFRS-standardien käyttöönottovuodesta 2005 lähtien pitänyt liikearvojen arvonalentumistestausta yhtenä keskeisimmistä valvonnan painopistealueenaan muun muassa rahoitusinstrumenteista esitettävien tietojen ohella. (Finanssivalvonta 2009b, 14)

Liikearvo saattaa olla yksi merkittävimmistä tase-eristä yritysostojen avulla kasvanneen yrityksen tilinpäätöksessä. Siirtyminen kansainvälisten tilinpäätösstandardien soveltamiseen tarkoitti, että aiemmin noudatetun kirjanpitolain mukaisen liikearvon

kirjanpitokäsittelyyn sijaan pörssiyhtiöissä ryhdyttiin noudattamaan erityisesti IFRS-standardiston IFRS 3- ja IAS 36 -standardeja. Kansainvälisten tilinpäätösstandardien käyttöönoton myötä ei enää tehdä suunnitelman mukaisia poistoja, vaan liikearvon arvonalentumista testataan kerran vuodessa tai tarvittaessa useammin. Ajallisesti liikearvon pitämistä taseessa ei teoreettisesti ole rajoitettu, koska sen taloudellisen vaikutusajan sanotaan olevan vaikeasti arvioitavissa. (Petersen & Plenborg 2010, 422)

Finanssikriisin aikana liikearvon käsittelyyn liittyvä problematiikka on korostunut. Esimerkiksi raskaasti ylivelkaantuneella Suomen Terveystalolla oli vuoden 2008 tilinpäätöksessään liikearvoa yli 146 miljoonaa euroa, joka oli noin puolet taseen loppusummasta. (Suomen Terveystalo 2009, 44) Kesällä 2009 Terveystalo ilmoitti vetävänsä osakkeensa pois julkisesta kaupankäynnistä. Helsingin pörssiin on listautuneena yrityksiä, joiden liikearvon määrä on jopa yli 50 prosenttia taseen loppusummasta. Tällaisia ovat muun muassa informaatioteknologiayritys Digia ja konsultointipalveluja tarjoava Trainer's House. Myös liikearvon määrä suhteessa omaan pääomaan on joissakin tapauksissa hälyttävä asia. Koska liikearvon alaskirjaus on tulosvaikutteinen, sillä on suora vaikutus omaan pääomaan, ja siten esimerkiksi velkaantuneisuuden tunnuslukuihin. Siten tase-erä, jota tässä tutkimuksessa käsitellään, on erittäin merkittävä.

Laman alkaessa ennakoitiin, että liikearvoista tultaisiin tekemään suuria arvonalennuskirjauksia johtuen esimerkiksi tilauskirjojen pientymisestä, minkä oletettiin kutistavan tulevaisuuden rahavirtaodotuksia (Talouselämä 2008). Vuonna 2007 Helsingin pörssissä liikearvosta kirjattiin alas yhteensä noin 727 miljoonaa euroa. Seuraavalla tilikaudella vastaava luku oli noin 853 miljoonaa euroa, eli noin 17 prosenttia enemmän kuin edellisenä vuonna. Samassa ajassa Nasdaq OMX Helsingin markkina-arvo laski kuitenkin noin 54 prosenttia (Finanssivalvonta 2009b, 10).

Kesäkuussa 2011 tehtyjen havaintojen perusteella suuret alaskirjaukset olivat edelleen tekemättä ja kaikkia liitetietoja yrityshankinnoista ei esitetty (PricewaterhouseCoopers 2011, 13). Sitä, miksi liikearvoa jätetään kirjaamatta alas, vaikka syytä ehkä saattaisi olla, on spekuloitu monilla syillä. On mahdollista, että kassavirtalaskelmat laaditaan subjektiivisesti. Vaikka alaskirjauksella ei ole suoraa kassavirtavaiikutusta, se vaikuttaa tuloksen heikentämisen kautta esimerkiksi osingonmaksukykyyn sekä rahoituksen kustannuksiin. Suurilla alaskirjauksilla yritykset toisaalta kärjisi-

tetysti myöntäisivät maksaneensa ostamistaan yrityksistä ylihintaa. Tutkijat, esimerkiksi Ramanna & Watts (2010) sekä Chambers & Finger (2011) selittävät alaskirjausten tekemättä jättämistä esimerkiksi sillä, ettei yritysjohto halua menettää nettotuloksen perusteella määräytyviä kannustimiaan tai mainettaan.

Finanssivalvonta on ottanut tiheään kantaa ongelmakohtiin liittyvään keskusteluun. Vuoden 2009 valvontaraportissaan se katsoo, etteivät yritysten esittämät tiedot arvonalentumistesteistä olleet kaikilta osin riittävän informatiivisia. Liiketoiminnan riskien kasvamisen tulisi heijastua myös arvonalentumistestien tuloksiin. Vaikka IAS 36 ei anna yksityiskohtaista ja ehdotonta ohjetta testin suorittamiseen, olisi tärkeää säilyttää johdonmukaisuus vuodesta toiseen siten, että kausien väliset muutokset laskelmissa tulisivat perustelluiksi säilyttäen selkeyden, ymmärrettävyyden ja läpinäkyvyyden periaatteet. (Finanssivalvonta 2009b, 14)

Taantumassa arvonalentumistesti on suositeltu tehtäväksi useampaan otteeseen tilikauden aikana (Finanssivalvonta 2009a, 3). Epävakaa toimintaympäristö on kuitenkin tehnyt arvonalentumistestin suorittamisen yhä haasteellisemmaksi. Haasteellisimpina osa-alueina Finanssivalvonta (entinen Rahoitustarkastus) pitää niitä, joihin liittyy johdon harkintaa ja tulevaisuuden arviointia. (Finanssivalvonta 2010, 1) Näitä ovat muun muassa arviot tulevaisuuden kassavirroista, joiden tulee olla perusteltuja. (Suntharee 2010, 125)

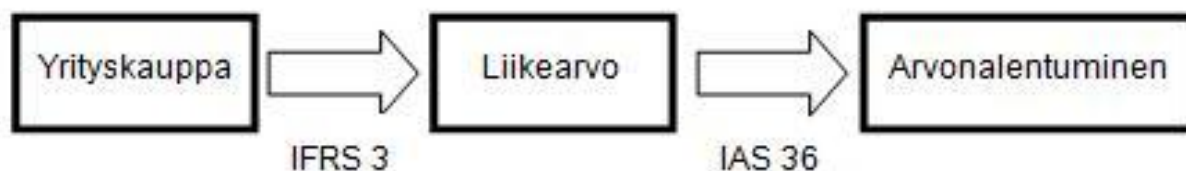
1.2 Tavoitteet, tutkimusongelmat ja rajaukset

Tämän tutkimuksen tavoitteena on selventää lukijalleen liikearvoon liittyvää käsitteistöä sekä sitä, mitä perusteita liikearvon arvonmäärittämiseen on tutkimuksen kohdeyritysten tilinpäätöksissä käytetty. On mielenkiintoista nähdä, kuinka taantuma on vaikuttanut liikearvojen kokoon tulevaisuudenodotusten muuttuessa olosuhteiden pakosta epävarmoiksi. Suuri liikearvo voi olla esimerkiksi sijoittajalle viesti riskistä, sillä suuret arvonalentumiskirjaukset voivat heilautella tulosta rajusti ja siten vaikuttaa osakekohtaiseen tulokseen ja yhtiön osingonjakomahdollisuuksiin.

Tutkimuksen pääongelma voidaan esittää seuraavassa muodossa: **miten maailmantalouden taantuma on vaikuttanut suomalaisten pörssiyritysten suorittamiin liikearvon arvonalentumistesteihin**. Pääongelmaa lähestytään alaongelmien avulla, jotka ovat: **millä tavoin yrityskaupan yhteydessä syntyvä liikearvo tulisi**

kohdistaa ja mitä myöhempiä vaikutuksia kohdistamisella on arvonalentumistestauksen kannalta, sekä miten standardin IAS 36 tarkoittama liikearvon arvonalentumistesti on suoritettava ja mitkä ovat testin tulokseen vaikuttavat asiat.

Tutkimus on rajattu Helsingin pörssiin listattuihin osakeyhtiöihin, joiden liikearvon katsotaan olevan kooltaan merkittävä esimerkiksi osuutena omasta pääomasta tai taseen loppusummasta. Merkittävyyden kriteerinä on yritysten valinnassa käytetty liikearvon yli 30 prosentin osuutta taseen loppusummasta vuoden 2010 tilinpäätöksessä. Rajaus listayhtiöihin antaa mahdollisuuden yksityiskohtaisemman ja ennen muuta laadukkaamman tilinpäätösinformaation tutkimiseen. Koska IFRS-standardistoa alettiin noudattaa vuodesta 2005 alkaen, ajallinen rajaus asetetaan tutkimuksessa vuosien 2005 ja 2010 välille, huomion painopisteenä erityisesti maailmanlaajuinen talouskriisi. Tällä tavoin saadaan myös verrattua taantuman vaikutuksia nousukautena tapahtuneisiin liikearvon muutoksiin. Taantuman katsotaan alkaneen vuonna 2008. Tutkimuksen rajaus jättää ulkopuolelle esimerkiksi kirjanpitolain mukaisesti liikearvoa käsittelevät yritykset. Tutkimuksessa ei keskitytä ainoastaan yhteen toimialaan, vaan tarkoituksena on kuvata satunnaisesti eri toimialoilla toimivia yrityksiä.

Kuvio 1. Teoreettinen viitekehys

Tämän tutkimuksen teoreettinen viitekehys rakentuu standardien IFRS 3 ja IAS 36 ympärille, joista ensimmäinen käsittelee yrityskaupassa muodostuvan liikearvon alkuperäistä taseeseen kirjaamista ja toinen sen ajan myötä tapahtuvaa myöhempää arvomuutosta, joka perustuu arvonalentumistestaukseen. Teoriaa täydennetään liikearvoa ja sen arvomuutosta käsittelevillä aikaisemmilla tieteellisillä tutkimuksilla.

1.3 Menetelmät ja aineisto

Tutkimus toteutetaan kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena, jossa lähdeaineistona käytetään kirjallisuutta, aikaisempia tutkimuksia sekä neljännessä kappaleessa nimettävien yritysten osavuosikatsauksia, vuosikertomuksia sekä niihin sisältyviä tilinpäätöstietoja. Tämän laadullisen tutkimuksen empiriaosuudessa keskitytään pieneen tapausten joukkoon, eli korpukseen, josta pyritään muodostamaan tarkka kuva. (Eskola & Suoranta 2008, 64) Pelkistetyimmillään laadullisella tutkimuksella tarkoitetaan aineiston muotoa, joka on tekstiä. (Eskola & Suoranta 2008, 15)

Tutkimuksen empiriaosuudessa tulkitaan tilinpäätöksiä ja vertaillaan niiden sisältämää informaatiota liikearvon arvonalentumistestauksesta. Arvonalentumistestin suorittamistavoissa saattaa olla suuriakin eroavaisuuksia yrityksestä riippuen. Arvioitaviksi tulevat esimerkiksi käytetyt diskonttokorot saman toimialan yrityksissä sekä kasvuarviot eri yrityksissä taloudellisen toimintaympäristön ollessa epävakaa pohjalla.

Yritykset on valittu siten, että otos sisältää yrityksiä, jotka ovat viimeisen viiden vuoden kuluessa kasvaneet huomattavasti yrityshankintojen avulla, jonka ansiosta niiden liikearvo on paisunut suureksi esimerkiksi taseen loppusummaan tai omaan pääomaan suhteutettuna. Yhdysvalloissa sovellettavaan standardistoon, US GAAP:iin, (Generally Accepted Accounting Principles in the United States) pohjautuvia tutkimuksia hyödynnetään tässä tutkimuksessa hieman. US GAAP:n liikearvoa koskevat säännökset ovat olennaisilta osiltaan yhdenmukaisia IFRS-standardiston vastaaviin standardeihin nähden, joten tutkimusten tulokset saattavat päteä jossain määrin myös IFRS-kontekstissa (Comiskey & Mulford 2010, 746; Suntharee 2010, 123).

1.4 Rakenne

Tutkielma koostuu johdantokappaleesta, jonka jälkeen toisessa kappaleessa esitellään aiheeseen liittyvän kirjallisuuden ja aiempien tutkimusten avulla aiheen keskeistä käsitteistöä sekä IFRS 3 –standardi, joka myös määrittää muun muassa arvonalentumistestaukseen vaikuttavaa hankintamenon kohdistamista yrityshankinnan yhteydessä. Koska edes liikearvo käsitteenä ei ole täysin yksiselitteinen, tutkielman toinen kappale alkaa liikearvon määrittelyllä ja erilaisilla historiallisilla näkökulmilla, joiden elementtejä on havaittavissa myös nykyisessä IFRS 3:n määritelmässä lii-

kearvosta. Kolmas kappale käsittelee vuosittain suoritettavaksi määrättyä liikearvon arvonalentumistestiä, josta säädetään IAS 36:ssa. Tässä yhteydessä esitellään komponentteja, jotka tyypillisesti vaikuttavat arvonalentumistestin laskelmiin. Tavoitteena on myös havainnollistaa lukijalle testin tuloksiin vaikuttavia tekijöitä erilaisten kuvitteellisten laskelmien avulla. Tutkimuksen neljännessä kappaleessa tarkastellaan suomalaisten julkisesti noteerattujen yritysten liikearvon kehitystä viimeisten vuosien aikana, painopisteenä ajallisesti erityisesti globaali taantuma. Vuosittain suoritettujen arvonalentumistestien lisäksi huomiota kiinnitetään yrityskaappoihin, joiden seurauksena liikearvo on alunperin syntynyt taseeseen. Kuten tutkielman toisessa kappaleessa esitetään, hankintamenon kohdistamisella on suuri vaikutus syntyvän liikearvon suuruuteen. Tarkastelu toteutetaan pääasiassa vuosikertomusten avulla. Viimeisessä, viidennessä kappaleessa esitetään johtopäätökset, yhteenveto tutkimuksesta sekä ehdotukset jatkotutkimuksista.

2. Liikearvon käsite

2.1 Liikearvo ennen ja nyt

Liikearvolle on kautta historian annettu erilaisia käsitteellisiä merkityksiä. Kyseenalaiseksi on asetettu myös se, voiko sen ylipäättään tulkita olevan omaisuuserä. (Johnson & Petrone 1988, 293) Se on koko olemassaolonsa ajan ollut kiistanalainen käsite laskentatoimen ammattilaisten välisissä keskusteluissa. Kirjanpito- ja tilinpäätöskohdella vaihtelevat huomattavasti riippuen maasta ja sovellettavasta laista tai säännöstöstä. Varhaisin määritelmä on 1800-luvun loppupuolelta. Sen mukaan liikearvo kuvastaa arvoa, jolla yrityksen omistaja on valmis luopumaan yrityksensä tulevaisuudenodotuksista ja siirtämään ne ostajalle. Kilpailevan, 1920-luvun lopulla esitetyn näkemyksen mukaan liikearvo on suhteellisen pysyvää omaisuutta, syntyy yrityksen seurauksena ja on oltava rahallisesti mitattavissa. (Seetharaman et al. 2004, 132) Spacek (1964, 36-37) määritteli tutkimuksessaan liikearvon olevan tulevaisuuden kasvavien odotusten nykyarvo. Se saattoi kieliä yrityksen tuotteiden suosittuudesta, johdon taidoista, julkisuuskuvausta tai esimerkiksi tutkimusorganisaation vahvuuksista. Laskentatoimen ammattilaisten on ollut vaikea määrittää liikearvolle sopivaa poistoaikaa, koska sen todellisen arvon on sanottu olevan vaikeasti arvioitavissa.

Yksi mielipide on, että liikearvoa voidaan luokitella neljään eri kategoriaan: on olemassa nimiliikearvoa, monopoliliikearvoa, sijaintiliikearvoa sekä henkilökohtaista liikearvoa. Lailla suojattu nimi voi tuoda yritykselle tietynlaisen maineen, joka vetoaa asiakkaisiin. Monopoliliikearvon tapauksessa yrityksellä on monopolivoimaa luovia patentteja ja lisenssejä. Sijaintiliikearvo tarkoittaa, että yrityksen toimitilat sijaitsevat käteväällä paikalla ja siksi asiakkaat käyttävät kyseisen yrityksen palveluja. Henkilökohtainen liikearvo voi muodostua esimerkiksi johdon imagosta, joka aikaansaa asiakasuskollisuutta (Cathro 1996, 172).

Johnson & Petrone (1998, 294) esittivät kaksi yleisluontoista näkökulmaa, joiden elementtejä on nähtävissä myös IASB:n määritelmässä liikearvosta, kuten myöhemmin huomataan. Ensimmäisen, niin kutsutun ylhäältä alas –näkökulman mukaan liikearvo on osa suurempaa kokonaisuutta. Näin ollen, jos tämä kyseinen suurempi kokonaisuus tulkitaan omaisuuseräksi, on tulkittava, että myös osat, joista suurempi

omaisuuserä muodostuu, ovat omaisuuseriä. Toisessa, alhaalta ylös –näkökulmassa nähdään liikearvon koostuvan eri komponenteista.

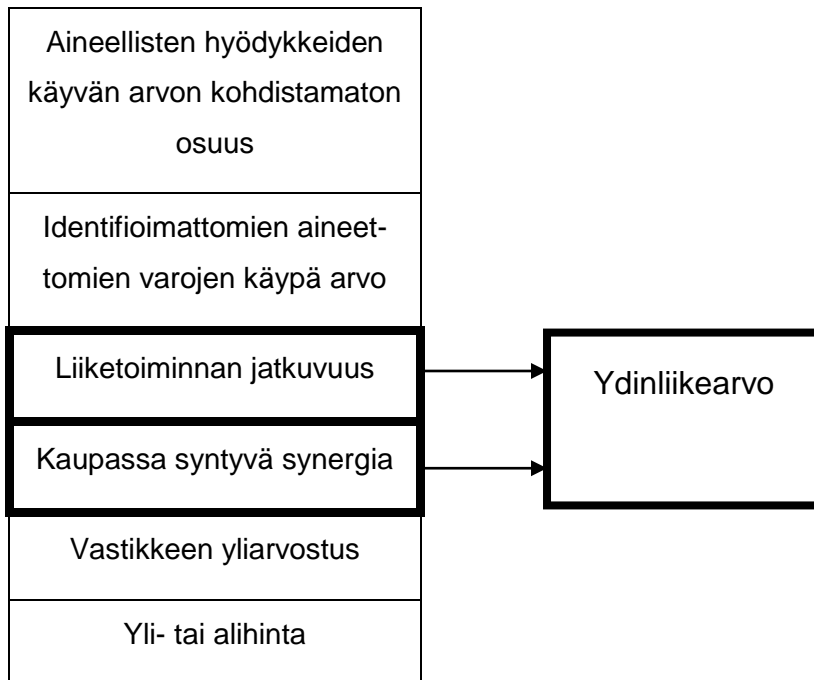
Ylhäältä alas –näkökulmassa liikearvon nähdään olevan osa yrityshankinnan tekevän osapuolen investoinnista ostettavaan osapuoleen. Investointi perustuu hankkijaosapuolen tulevaisuudenodotuksiin, jotka liittyvät hankittavaan liiketoimintaan. Tämän ajattelumallin voi rinnastaa siihen, että esimerkiksi tuotantokone nähdään osana tehdasta, joka taas muodostuu useista eri tuotantokoneista. (Johnson & Petrone 1998, 294)

Alhaalta ylös -näkökulmassa ajattelu käännetään ylösalaisin. Siinä liikearvon katsotaan muodostuvan eri osatekijöistä. Mikäli kauppahinta ylittää identifioitavissa olevat nettovarat, voidaan olettaa, että on hankittu muita resursseja, joita ostaja pitää arvokkaina. Tässä näkökulmassa pyritään erottelemaan nämä resurssit, toisin sanoen selvittämään osat, joista liikearvo muodostuu. (Johnson & Petrone 1998, 294)

Laajimmillaan liikearvo muodostuu Johnsonin & Petronen mukaan (1998, 295) hankittujen nettovarojen kirjanpitoarvon ylittävästä preemiosta, jonka hankkijaosapuoli on maksanut. Alhaalta ylös -näkökulmassa liikearvon mahdollisia komponentteja on kuusi. Ensimmäinen komponentti on osuus aineellisten hyödykkeiden käyvistä arvoista, joka ylittää kirjanpitoarvon ja jota ei voida kohdistaa hankinnan kohteen nettovaroilta. Toinen komponentti on niiden aineettomien varojen käypä arvo, joita hankinnan kohde ei itse ole aktivoinut taseeseensa. Kolmantena pidetään hankinnan kohteessa olevan liiketoiminnan jatkuvuuden käypää arvoa. Neljäs komponentti on liiketoimintojen yhdistyessä syntyvän synergian käypä arvo. Kaksi viimeistä komponenttia ovat vastikkeen yliarvostus sekä maksettu yli- tai alihinta, joka tarkoittaa hankkijalle koitunutta voittoa tai tappiota.

Näiden komponenttien pohjalta Johnson & Petrone analysoivat liikearvon mahdollisia komponentteja muodostaakseen käsityksen niin sanotusta ydinliikearvosta. Ensimmäinen komponentti, eli aineellisten hyödykkeiden käypä arvo vähennettynä kirjanpitoarvoilla, ei ole ydinliikearvoa, kuten ei myöskään hankinnan kohteen kirjaamattomat aineettomat hyödykkeet. Ne ovat Johnsonin & Petronen mukaan itsessään omaisuuden eriä tai muiden omaisuuserien osia. Aineettomat hyödykkeet on mahdollista kirjata taseeseen itsenäisinä, erillään liikearvosta. Viides ja kuudes komponentti, vastikkeen yliarvostus ja maksettu yli- tai alihinta eivät ole liikearvon komponentteja. Ne

kyllä liittyvät ostajaan, mutta toisen heijastaessa mittausvirhettä ja toisen ollessa ostajalle koitunut voitto tai tappio, ne eivät ole Johnsonin & Petronen tarkoittamaa ydinliikearvoa. (Johnson & Petrone 1998, 295-296)

Kuvio 2. Ydinliikearvo Johnsonin & Petronen (1998, 296) mukaan.

Johnsonin & Petronen (1998, 296) mukaan vain kolmas eli liiketoiminnan jatkuvuuden käypä arvo ja neljäs komponentti, yhdistymisestä aiheutuva synergia, ovat niin sanottua ydinliikearvoa. Liiketoiminnan jatkuvuuden käypä arvo tarkoittaa jo olemassa ollutta liikearvoa, joka on syntynyt jo hankinnan kohteessa. Syntyvien synergioiden käypä arvo muodostuu liiketoimintojen yhdistämisessä. Näin ollen liikearvo on hankintahinnan ja ostokohteen markkina-arvon välinen erotus.

Historiasta voidaan erottaa kolme pääsuuntausta liikearvon käsittelyyn. Ensimmäisen mukaan se tulisi poistaa kertapoistona hankinnan yhteydessä ja toisen mukaan siitä tulisi tehdä poistoja taloudellisen vaikutusajan aikana. Kolmannesta näkökulmasta katsottuna liikearvosta ei tulisi tehdä poistoja lainkaan. (Seetharaman et al. 2004, 132)

Nykykäsityksen mukaan liikearvoa on yrityksen aineettomista tuotannontekijöistä maksettu hinta. Aineettomalla tuotannontekijällä tarkoitetaan tuotannontekijää, jolla ei ole fyysistä olomuotoa. Tyypillisesti liikearvo määritellään yrityskaupan yhteydessä

maksetun kauppahinnan ja kaupan kohteen nettovarallisuuden, eli varojen ja velkojen, erotukseksi. (Leppiniemi & Waldén 2010, 257) Liikearvo on arvoltaan hankalasti määriteltävissä oleva tase-erä, joka voi sisältää kirjavaa aineetonta omaisuutta aina yrityksen maineesta henkilöstön osaamiseen. Vuonna 2011 julkaistun tilinpäätöselvityksen mukaan yritykset näkevät liikearvon muodostuvan tyypillisesti synergia, henkilöstön osaamisesta, teknologiasta sekä markkina-asemasta (PricewaterhouseCoopers 2011, 21). Liikearvon hankintamenosta ei tehdä poistoja. Se on varallisuuserä, joka on integroitu yrityshankinnan yhteydessä johonkin IAS 36:n (omaisuuserien arvonalentuminen) mukaiseen rahavirtaa tuottavaan yksikköön, koska se ei tuota itsenäisesti rahavirtaa (Räty & Virkkunen 2004, 409).

2.1.1 IFRS 3 –standardi

Suomalaisen julkisesti noteeratun yhtiön tulee noudattaa tilinpäätöstä laatiessaan IFRS-standardistoa. Kansainvälisten tilinpäätösstandardien tapa kohdella liikearvoa poikkeaa erittäin merkittävästi Suomen kirjanpitolain säännöksistä. Kansainvälisessä tilinpäätösnormistossa siitä säätää erityisesti vuonna 2004 IASB:n asettama standardi IFRS 3 – liiketoimintojen yhdistäminen. Tässä yhteydessä liiketoimintojen yhdistämisellä tarkoitetaan toisistaan erillään olevien yhteisöjen yhdistämistä yhdeksi yritykseksi siten, että määräysvalta siirtyy ostajalle, eli määräysvallan siirtyminen on edellytys liikearvon muodostumiselle. (IFRS 3) Liikearvo esitetään IFRS -tilinpäätöksen taseessa pitkäaikaisten varojen ryhmässä.

IFRS 3 kuvailee liikearvon olevan liiketoimintojen yhdistelemisten myötä syntynyt tase-erä, joka kuvastaa yhteisön hyväksi aiheutuvia tulevaisuuteen sijoittuvia taloudellisia hyötyjä, jotka aiheutuvat muista vastaanotetuista aineettomista tase-eristä, jotka eivät ole havaittavissa erillään liikearvosta ja kirjattavissa erikseen taseeseen. (IFRS 3 A) IASB:n näkemys liikearvosta on hyvin pitkälti samankaltainen kuin Johnsonin ja Petronen 1998 esittämä malli ydinliikearvosta.

IFRS 3 määrittää, miten ja milloin liikearvo syntyy sekä kuinka sen suuruutta määritellään. Yksi keskeisimmistä ajatuksista on, että hankitun liiketoiminnan varoja tulisi yksilöidä ja arvostaa käypään arvoon. (KHT-Media 2006, 28) Arvoa, jolla asiaan perehtyneiden ja liiketoimeen halukkaiden välillä syntyisi liiketoimi, IFRS-normisto kutsuu käyväksi arvoksi. (IFRS 3 A)

Aina yrityshankinta ei johda liikearvon muodostumiseen, vaikka edellytykset sen syntymiselle täyttyisivätkin. Negatiivinen liikearvo viestii edullisesta yrityshankinnasta. Taustalla saattaa piillä erityiset olosuhteet, joihin liittyen myyjän intressi päästä mahdollisimman nopeasti eroon yrityksestään on suuri. Tässä tapauksessa hinta muodostuu hankkijaosapuolen kannalta edulliseksi. Toisaalta, niin sanotun voitollisen kaupan syntymiseen voi vaikuttaa myös ostajan suurempi neuvotteluvoima. (Seetharaman et al. 2004, 143) Voi myös olla, että negatiivisen liikearvon aiheuttaa markkinaehtoja edullisempi transaktio. (KHT-Media 2006, 42) Edullisen kaupan tapauksessa luovutetun vastikkeen käypä arvo on pienempi kuin hankitun yrityksen nettovarallisuuden käypä arvo. Seurauksena syntyvä negatiivinen liikearvo kirjataan tulosvaikutteisesti välittömäksi voitoksi hankkijaosapuolen tulokseen. (IFRS 3.34) Lähtökohtaisesti IFRS-säännöstö pitää niin sanottua edullista kauppaa arviointivirheenä, jonka vuoksi hankkijan tehtäväksi annetaan yksilöidä hankitut varat ja velat uudelleen sekä määrittää niiden käyvät arvot uudelleen. Samoin uudelleenarvioitavaksi tulee myös hankintameno. (Räty & Virkkunen 2004, 409; IFRS 3.36) Kuvatun kaltaisia tilanteita syntyy tilinpäätöksiin kuitenkin harvoin. (Seppälä 2011, 22)

Sääntö on, että taseeseen kirjataan ainoastaan yrityskauppojen myötä muodostunutta liikearvoa. Voidaan ajatella, että yrityksen sisällä kehittyy jatkuvasti liikearvoa yrityksen kasvaessa ja kehittäessään suhteitaan asiakkaisiin, työntekijöihin ja toimittajiin. (Seetharaman et al. 2004, 137) Tällaista sisäisesti syntynyttä liikearvoa ei kuitenkaan kirjata taseeseen. Standardinlaatijat perustelevat tämän sillä, ettei liikearvolle ole olemassa toimivia jälkimarkkinoita, joilla sen voisi myydä erillään muusta yrityksestä. (Hamberg et al. 2011, 265)

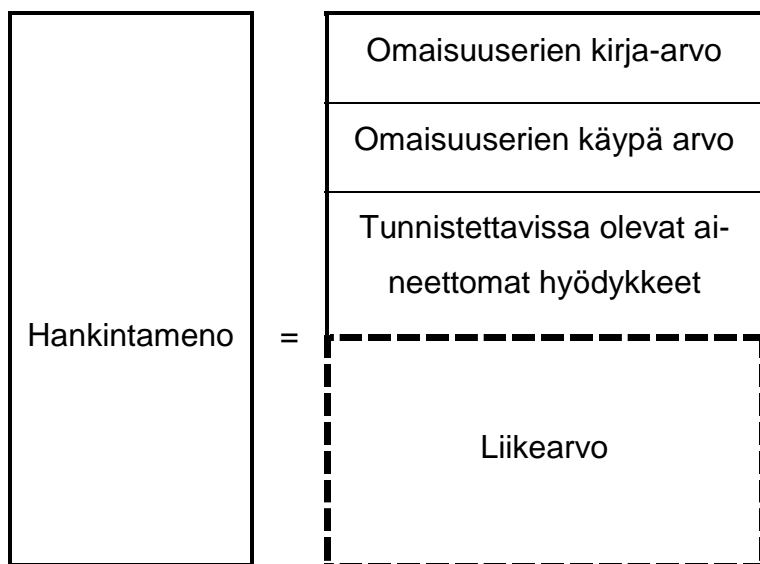
2.1.2 Liikearvon muodostuminen kaupassa

IFRS 3:n mukaan jokaisessa tilanteessa, jossa liiketoimintoja yhdistetään, tulee tunnistaa yksi yhtiö, joka on hankkiva osapuoli. Hankkijaosapuoli on se, joka yhdistymisessä saa toiseen nähden määräysvallan. Siten liikearvoa muodostuu vain, jos määräysvallan katsotaan siirtyvän. Määräysvallan voidaan nähdä siirtyneen, kun hankkijaosapuoli saa yli 50 prosenttia toisen yhteisön äänivallasta. (IFRS 3.17-19) Siltä varalta, että hankkijaosapuolta ei pystytä määrittelemään, IFRS 3 nimeää hankkijaosapuoleksi sen yhtiön, jonka käypä arvo on suurempi, tai jonka aloitteesta liiketoimintojen yhdistäminen on syntynyt. (IFRS 3.20-23)

Yrityskaupan hankkijaosapuolen taseeseen syntyvä liikearvo määräytyy hankinta-ajankohtana muun muassa luovutetun vastikkeen käyvän arvon perusteella, aiemman omistusosuuden hankinta-ajankohdan käyvän arvon perusteella sekä määräysvallattomien omistajien osuuden perusteella. Lisäksi liikearvon suuruuteen vaikuttaa se, kuinka tarkkaan hankitut yksilöitävissä olevat vastaavat ja vastattaviksi otetut velat voidaan arvostaa käypään arvoon. (IFRS 3.32)

IFRS 3 sallii ainoastaan hankintamenomenetelmän käyttämisen liikearvon määrittämisessä. Aiemmin käytettäväksi soveltunut pooling-menetelmä kiellettiin vuonna 2004 uudessa IASB:n julkistamassa standardissa IFRS 3. Pooling-menetelmää sovellettaessa ei syntynyt lainkaan liikearvoa, vaan osa kirjattiin tulosvaikutteisesti kuluksi välittömästi. (Troberg 2007, 114)

Oleellinen vaihe itse yrityshankinnassa on hankintamenon allokointi eli kohdistaminen. Hankinta-ajankohtana kaikki yksilöitävissä olevat varat ja velat kirjataan ostajaosapuolen taseeseen käypään arvoon, mikäli ne täyttävät IFRS:n mukaiset kirjausedellytykset. Tämä tarkoittaa, että myös ne omaisuuserät, joita kaupan kohde ei ole kirjannut itse taseeseen, tulee tunnistaa ja kirjata käypään arvoon.

Kuvio 3. Liikearvon muodostuminen hankintamenosta.

Aineettomien hyödykkeiden yksilöinti on usein tämän prosessin vaativin vaihe. Ne tulee merkitä taseeseen, mikäli niille vaaditut kirjauskriteerit täyttyvät, eli on oltava todennäköistä, että taloudellinen hyöty, joka johtuu hyödykkeestä, aiheutuu yhteisön

hyväksi ja että hankintameno on luotettavasti määriteltävissä. Niitä on ryhmitelty tyyppillisesti esimerkiksi asiakassidonnaisiin, sopimussidonnaisiin ja markkinointisidonnaisiin aineettomiin hyödykkeisiin. Esimerkkejä taseeseen itsenäisesti kirjattavista aineettomista hyödykkeistä ovat tavaramerkki, liikesalaisuudet, rakennusluvat, tilauskanta, asiakaslistat, kilpailukieltosopimukset, lisenssit, henkilökunnan työasut, patentoitu ja patentoimaton teknologia ja tietokoneohjelmat. (Quilligan 2006, 11; Spillane 2005, 25)

Näin ollen liikearvo edustaa sitä osaa, joka jää jäljelle, kun hankintamenosta vähennetään ostettavan liiketoiminnan tunnistettavissa olevat aineelliset ja aineettomat hyödykkeet, eli se on niin sanottu residuaalierä. Liikearvon muodostuessa aineettomista hyödykkeistä, joita ei voi erikseen identifioida ja kirjata taseeseen, suuri liikearvo viestii siitä, että hankintamenon kohdistamista ei välttämättä ole tehty riittävän tarkasti. Finanssivalvonnan raportissa IFRS-valvonnasta mainitaan, että tilikauden 2008 kokonaishankintamenosta kohdistettiin 22 prosenttia aineettomille hyödykkeille, 29 prosenttia hankintaa edeltäneille kirjanpitoarvoille ja 10 prosenttia aineellisille hyödykkeille. Liikearvon osuus kokonaishankintamenosta oli 53 prosenttia. Tilikaudella 2006 standardin IFRS 3 mukaisista liiketoiminnan hankinnoista 25 prosenttia kohdistettiin liikearvoon. Suurin osuus oli hankintaa edeltävillä kirjanpitoarvoilla, 42 prosenttia. (Finanssivalvonta 2009b, 31-32). Suntharee (2010, 123) havaitsi kauppoja, joissa hankintamenosta yli 80 prosenttia muodostui liikearvoksi. Suomalaisten yhtiöiden tekemien yrityskauppojen joukossa tilikaudella 2010 oli liikearvoja, jotka olivat yli 100 prosenttia hankintamenosta. (PricewaterhouseCoopers 2011, 21)

3. Liikearvon arvonalentumistestaus

Liikearvon monimutkaisuus tase-eränä liittyy erityisesti sen taseeseen aktivoinnin jälkeiseen myöhempään arvostamiseen. IFRS -käytännön mukaan liikearvosta ei tehdä suunnitelman mukaisia poistoja, kuten aikaisemmassa kirjanpitolain osoittamassa käytännössä on tapana. Taseessa oleva liikearvo voi pienentyä ainoastaan, kun määräysvalta menetetään (liiketoimintaa myydään) tai siihen kohdistetaan arvonalentumiskirjaus. Liikearvoon kohdistetaan arvonalentumistesti vuosittain, tai aina, kun on viitteitä, että omaisuuserän arvo saattaa olla alentunut. Viitteet arvonalentumisesta voidaan jakaa sisäisistä ja yrityksen ulkopuolisista syistä johtuviin viitteisiin. Useiden muiden omaisuuserien ohella liikearvon arvonalentumistestaukseen sovellettava standardi on IAS 36 – Omaisuuserien arvonalentuminen. Seuraavaksi esitellään IAS 36 –standardi ja arvonalentumistestaukseen vaikuttavia tekijöitä.

3.1 IAS 36 - Omaisuuserien arvonalentuminen

Suomen kirjanpitolaki sallii liikearvon kirjaamisen taseeseen. Kirjanpitolain mukaan liikearvo tulee poistaa viiden vuoden kuluessa suunnitelman mukaisin poistoin. Mikäli taloudellinen vaikutusaika arvioidaan tätä pidemmäksi, liikearvo poistetaan vaikutusaikanaan, kuitenkin enintään 20 vuoden kuluessa. (KPL 5:9)

IASB:n näkemyksen mukaan tasaisten poistojen sijaan suoritettava liikearvon arvonalentumistesti heijastaa paremmin taloudellista tilannetta. (Chalmers 2011, 635) Yksi IFRS-tilinpäätöksen oikean kuvan antamisen periaatteen noudattamisen ehdoista on, että hankintameno perustuvassa kirjanpidossa tase-erien arvot eivät ylitä niiden todellisiin tulontuottokykyihin perustuvia arvoja. (Räty-Virkkunen 2004, 236) Näin ollen yhteisön on IAS 36:n mukaan arvioitava jokaisena raportointikauden päätymispäivänä, onko havaittavissa mitään viitteitä siitä, että jonkin omaisuuserän arvo saattaa olla alentunut. Mikäli viitteitä on, yhteisön on arvioitava omaisuuserästä kertyttävissä oleva rahamäärä kesken raportointikauden. (IAS 36.15) Liikearvon arvo ei voi nousta, kuten esimerkiksi aineellisten omaisuuserien omaisuuserän tapauksessa johtuen siitä, että sen markkina-arvoa on vaikea määrittää. Täten jokainen tehty arvonalentumiskirjaus on peruuttamaton (Suntharee 2010, 123; IAS 36:124)

3.2 Rahavirtaa tuottava yksikkö

Taseen omaisuuserien arvonalentumistestaamisen lähtökohtana on, että testauksen alaisille omaisuuserille tulee voida eritellysti laatia rahavirtalaskelmat tai määrittää todelliset markkinahinnat. Koska liikearvo ei tuota itsenäisesti rahavirtaa, se tulee allokoida hankinnan yhteydessä osaksi suurempaa kokonaisuutta, joka muodostuu omaisuuseristä. (KHT-Media 2006, 44) Pienin yksilöitävissä oleva omaisuuserien ryhmä, jonka jatkuvasta käytöstä kertyy itsenäisesti rahavirtaa, on rahavirtaa tuottava yksikkö. Tällaisen yksikön määrittäminen vaatii harkintaa. (Räty & Virkkunen 2004, 240)

Yksiköitä määritettäessä on IAS 36 mukaan käytettävä alinta tasoa, jolla liikearvoa seurataan sisäistä johtamista varten ja jolla rahavirtoja syntyy itsenäisesti. Rahavirtaa tuottavan yksikön määrittelemisessä on joitakin tulkinnanvaraisia kohtia. Itsenäisyyden ollessa edellytys rahavirtaa tuottavan yksikön muodostamiseen, voidaan tulkita, että edellytyksinä itsenäisyydelle ovat esimerkiksi yksikkökohtaisesti seurattava myynti tai markkinointi. (Nevalainen 2011, 33)

Yhtiöllä saattaa olla toiminnallisia kokonaisuuksia, jotka ovat huomattavan riippuvaisia toisistaan (esimerkiksi valmistus ja huolto). Ryhmä tulee kasvattaa niin suureksi, että sen voidaan katsoa olevan itsenäinen rahavirtaa tuottava yksikkö. (KHT-Media 2006, 45) Enimmillään taso voi olla yhtä laaja kuin IFRS 8:n mukaisesti määritelty toimintasegmentti. (IAS 36.80) Standardin IAS 36 kohdassa 81 määrätään, että toimintasegmentin laajuista tasoa tulisi soveltaa ainoastaan silloin, kun liikearvoa ei voida kohdistaa sitä alemmalla tasolla olevaan rahavirtaa tuottavaan yksikköön.

Johdonmukaisuuden periaate IFRS-tilinpäätöstä laadittaessa ohjaa yritykset määrittelemään rahavirtaa tuottavat yksikkönsä samalla tavalla johdonmukaisesti raportointikaudesta toiseen siirryttäessä, jollei muutos ole perusteltavissa. Mikäli omaisuuserä siirretään uudelleenjärjestelyn myötä toiseen rahavirtaa tuottavaan yksikköön, on tästä annettava IAS 36:n mukaan liitetieto. (Räty & Virkkunen 2004, 240; IAS 36.80)

Toiminnan osan myyminen aiheuttaa myös liikearvon arvonalentumista, mikäli myytyyn liiketoimintaan on kohdistettu liikearvoa. Tällöin alkuperäisestä liikearvosta tulee poistaa suhteellinen osuus, joka vastaa myytyä omaisuuden massaa. Muunlainen menettely on mahdollinen ainoastaan sen ollessa hyvin perusteltavissa. (KHT-Media 2006, 47)

3.2.1 Liikearvon kohdistaminen rahavirtaa tuottaville yksiköille

Liikearvo tulee siis kohdistaa rahavirtaa tuottavalle yksikölle, koska se ei tuota itsenäisesti rahavirtaa. Rahavirtaa tuottavan yksikön tulee olla sellainen, jonka oletetaan hyötyvän liiketoimintojen yhdistymisestä aiheutuvasta synergiasta. (IAS 36.80)

Rahavirtaa tuottavien yksiköiden määrällä on todistetusti vaikutusta arvonalentumiskirjausten tarpeellisuuteen. Liikearvon kohdistaminen riittävän alhaiselle tasolle on tärkeää todellisten tulontuottokykyjen arvioimiseksi. Mikäli kohdistus suoritetaan liian laajalle tasolle, on riski, että samaan yksikköön sisältyy sekä tuottavien että tappiollisten yksiköiden rahavirtoja, jonka seurauksena arvonalentumista ei havaita. (Rahoi-
tustarkastus 2006, 19; Petersen & Plenborg 2010, 425)

Myös Wines et al. nostavat tämän ongelman esille tutkimuksessaan. Kuvitteellisessa tilanteessa yritys on hankkinut yrityskaupassa toisen yrityksen, joka muodostuu kahdesta valmistavasta yksiköstä, A:sta ja B:stä. Valmistusyksiköt sijaitsevat maantieteellisesti erillään ja niitä seurataan erikseen, itsenäisinä rahavirtaa tuottavina yksiköinä. Edelleen kuvitteellisessa tilanteessa valmistusyksikkö A:n havaitaan yliarvostaneen liikearvonsa 50 000 dollarilla, eli kirjanpitoarvo ylittää kerrytettävissä olevan rahamäärän 50 000 dollarilla. Valmistusyksikkö B:n osalta huomataan, että kerrytettävissä oleva rahamäärä ylittää kirjanpitoarvon 50 000 dollarilla. Uudelleenarvostus ei kuitenkaan ole mahdollinen, koska standardi tulkitsee tämän sisäisesti syntyneeksi liikearvoksi. Kun kumpaakin valmistusyksikköä, A:ta ja B:tä, seurataan omina rahavirtaa tuottavina yksiköinä, aiheutuu A:han 50 000 dollarin suuruinen alaskirjaus liikearvoon. (Wines et. al 2007, 868)

Mikäli taas oletetaan, että yrityksen johto seuraa A:ta ja B:tä yhtenä rahavirtaa tuottavana yksikkönä, arvonalentumiskirjausta ei aiheudu, koska kerrytettävissä oleva rahamäärä muodostuu arvonalentumistestissä kirjanpitoarvon suuruiseksi. Kyse on siitä, että positiivisen kassavirran yksikkö neutralisoi toisen tappion. Tästä syystä Wines et al. (2007, 868) näkevät mahdollisena, että yritysjohto pyrkii tunnistamaan rahavirtaa tuottavat yksiköt mahdollisimman korkealla tasolla välttääkseen liikearvon arvonalentumistappiot. Myös Petersenin & Plenborgin (2010, 425) mukaan rahavirtaa tuottavien yksiköiden määrällä on huomattava vaikutus käyttöarvon laskennan lopputulokseen. Mikäli taso on liian laaja, on riski, että liikearvo, johon ei tosiasiallisesti liity enää tulonodotuksia, jää edelleen taseeseen.

Petersen & Plenborg toteuttivat survey-tutkimuksen, joka käsitteli rahavirtaa tuottavien yksiköiden määrää sekä rahavirtaa tuottavan yksikön arvonmäärittämistä. Tutkimukseen osallistuivat Tanskan suurimpien yritysten talousjohtajat ja tilintarkastuksesta vastaavat henkilöt. Tulosten perusteella suurimmalla osalla yrityksistä oli määritetty enemmän rahavirtaa tuottavia yksiköitä kuin IFRS 8:n mukaisia toimintasegmenttejä. Viidellä yrityksellä rahavirtaa tuottavia yksiköitä oli vähemmän kuin toimintasegmenttejä, eli ne toimivat IAS 36 standardin kohdan 80 vastaisesti. Tuloksissa paljastui merkittävää vaihtelua, sillä monella yrityksellä rahavirtaa tuottavia yksiköitä oli määritetty vain yksi, kun taas muutamalla yrityksellä niitä oli määritetty noin 200. Tämä on haitallista tilinpäätösten vertailukelpoisuuden kannalta. (Petersen & Plenborg 2010, 425-426).

3.2.2 Rahavirtaa tuottavan yksikön arvonmäärittäminen

Rahavirtaa tuottavan yksikön kerrytettävissä oleva rahamäärä on määriteltävissä kahdella vaihtoehtoisella tavalla. Kerrytettävissä oleva rahamäärä on suurempi seuraavista: yksikön käypä arvo vähennettynä myynnistä aiheutuville menoilla, tai käyttöarvo. Mikäli toinen näistä on kirjanpitoarvoa suurempi, arvonalentumista ei ole tapahtunut. (IAS 36.18-19) Kirjanpitoarvo on arvo, johon omaisuuserä on merkitty taseeseen kertyneiden poistojen ja arvonalentumistappioiden vähentämisen jälkeen. (KHT-Media 2006, 61)

Monessa tilanteessa on niin, että yksikön käyvän arvon määrittäminen on mahdotonta, koska ei ole luotettavaa arvonmääritysperustetta yksikön myyntihinnan määrittämiseksi, joten IFRS antaa vaihtoehtoiseksi mahdollisuudeksi käyttöarvon määrittämisen (Schultze & Weiler 2010, 778). Finanssivalvonta (2009a, 3) on havainnut, että käyttöarvo, joka on laskettu diskontattujen rahavirtojen menetelmällä, on selvästi yleisin tapa määrittää rahavirtaa tuottavan yksikön kerrytettävissä oleva rahamäärä testausta varten. Samaan lopputulokseen survey-tutkimuksessaan tulivat myös Petersen & Pleborg (2010, 429).

3.2.3 Käyttöarvo

Käyttöarvo on IAS 36 mukaan rahavirtaa tuottavan yksikön tulevaisuuteen tähdättyjen arvioitujen kassavirtaodotusten nykyarvo. (IAS 36 A) Käyttöarvon määrittämises-

sä yrityksen johdon tulee arvioida rahavirtaa tuottavan yksikön tulevat rahavirrat sekä korkokanta, jota sovelletaan tulevaisuuteen tähdättyjen nettorahavirtojen (tulot vähennettynä menoilla) diskonttauksessa. (IAS 36.31) Tällaisten tulevaisuuteen heijastuvien kassavirtaennusteiden laatiminen on varsin ongelmallinen asia. (Petersen & Plenborg 2010, 422)

Käyttöarvon laskentaan tulisi heijastua ainakin arviot rahavirtaa tuottavalle yksikölle aiheutuvasta nettokassavirrasta, todennäköisyydet kassavirtojen suuruuksille ja ajoitumisille, rahan aika-arvo (riskitön markkinakorko), rahavirtaa tuottavaan yksikköön liittyvä riski sekä muut riskitekijät. (IAS 36.30)

Rahavirroista tehtävien arvioiden on oltava järkeviä ja johdon perusteltavissa olevia oletuksia erilaisista taloudellisista olosuhteista rahavirtaa tuottavan yksikön jäljellä olevana taloudellisena vaikutusaikana, eli ajanjaksona, jona hyödykkeen käytön odotetaan koituvan yhteisön hyväksi. Tämän lisäksi rahavirta-arvioiden tulee perustua budjetoituihin tuottoihin ja kuluihin sekä ennusteisiin, joille johto on antanut hyväksyntänsä. Rahavirrat voidaan arvioida enintään viiden vuoden mittaiselle ajanjaksolle. (IAS 36.33)

Käyttöarvon käyttäminen arvonmäärityksen perustana on kyseenalainen asia. Standardi antaa joitakin vapauksia sen määrittämisessä, joten laskelmia saatetaan manipuloida, jotta arvonalentumiskirjausta ei tarvitsisi tehdä. (Lonergan 2010, 824; Comiskey & Mulford 2010, 765)

3.2.4 Diskonttokoron vaikutus käyttöarvon laskennassa

Diskonttokorko on merkittävä käyttöarvon laskentaan vaikuttava tekijä. Diskonttokoron vaihtoehtoja ovat esimerkiksi konsernin asettama tuottovaatimus tytäryhtiölle tai tuotantolaitokselle, lisäluoton korko tai WACC (Weighted Average Cost of Capital) eli pääoman painotettu keskimääräinen kustannus. (KHT-media 2006, 50) Pääoman painotettu keskimääräinen kustannus ennen veroja on tyypillinen tapa määrittää käytettävä diskonttokorko. Sen osatekijöitä ovat vieraan pääoman kustannus, oman pääoman kustannus sekä oman ja vieraan pääoman osuudet koko pääomasta. (KHT-Media 2006, 23) IAS 36:n mukaan diskonttokorko ei saa riippua yhtiön omasta pääomarakenteesta, vaan sen tulee perustua vertailuryhmän tai toimialan keskimääräiseen pääomarakenteeseen. (KHT-Media 2006, 23, 26)

Ennen veroja määritellyn diskonttokoron tulisi kuvastaa IAS 36 mukaan markkinoiden näkemystä sekä rahan aika-arvosta että erityisistä riskeistä, jotka omaisuuserään, liikearvon tapauksessa rahavirtaa tuottavaan yksikköön, liittyy. (IAS 36.55) Jos käyttöarvo on herkkä tulevien raportointikausien välisille riskieroille tai korkokantojen vaihtelulle, on käytettävä eri diskonttokorkoa eri kausille. (Räty-Virkkunen 2004, 244)

Oletetaan, että yritys X:n yksi rahavirtaa tuottava yksikkö muodostuu neljästä laitteesta, joiden yhteenlaskettu kirjanpitoarvo on 37 miljoonaa euroa. Yksikköön sisältyy myös 15 miljoonan euron liikearvo. Tuotantolinjalla arvioidaan olevan taloudellista vaikutusaikaa jäljellä kahdeksan vuotta, jäännösarvoksi arvioidaan nolla. Diskonttokorkona käytetään WACC:ia, joka on kahdeksan prosenttia. Nettorahavirtojen arvioidaan pysyvän viidennen vuoden tasolla viidennen vuoden jälkeen. Vastaiset arvioidut nettorahavirrat ovat (Taulukko 1):

Taulukko 1. Rahavirtaa tuottavan yksikön rahavirrat. (Tuhatta euroa)

	1.vuosi	2.vuosi	3.vuosi	4.vuosi	vuodet 5-8	
Tuotot	10 000	14 000	17 000	20 100	21 000	
-Kulut	-4 900	-7 500	-9 100	-10 000	-10 000	
=Nettorahavirta	5 100	6 500	7 900	10 100	11 000	
Diskonttaustekijä	1/1,08	1/1,08 ²	1/1,08 ³	1/1,08 ⁴	1/1,08 ⁵⁻⁸	
DCF	4 722	5 573	6 271	7 424	26 778	yht. 50 770

Seuraavan kahdeksan vuoden nettorahavirtojen yhteenlaskettu nykyarvo on siis 50 770 tuhatta euroa. Koska rahavirtaa tuottavan yksikön kirjanpitoarvo on diskontattua rahavirtaa (DCF, discounted cash flow) suurempi (52 000 - 50 770 = 1 230 tuhatta euroa), rahavirtaa tuottavaan yksikköön kohdistetaan 1,23 miljoonan euron suuruisen arvonalentumiskirjaus. Koska liikearvon osuus koko yksikön kirjanpitoarvosta on noin 29 prosenttia, siihen kohdistetaan sen osuutta vastaava arvonalentumiskirjaus, 350 tuhatta euroa.

Mikäli diskonttokorkona käytettäisiin 7,4 prosenttia, arvonalentumiskirjausta ei tarvitsi tehdä, koska käyttöarvo muodostuu näin kirjanpitoarvon suuruiseksi. Käytettäessä alle 7,4 prosentin diskonttokorkoa käyttöarvo muodostuu luonnollisesti kirjanpitoarvoa suuremmaksi.

Yhdysvaltalaisella aineistolla tehdyssä tutkimuksessa paljastui, että testauksessa käytetyn diskonttokoron suuruus vaihteli vuonna 2009 huomattavan paljon yrityskohteisesti. Pienin diskonttokorko tutkimuksessa mukana olleista yrityksistä oli 10,5 prosenttia, suurimman ollessa 32 prosenttia. On mahdollista, että diskonttokorolla yritetään manipuloida laskelmien lopputuloksia ja siten välttyä alaskirjauksilta. Vaikka suurin osa yrityksistä ilmoitti tilinpäätöksessään käyttävänsä arvonomääritykseen pohjana tulevaisuuden arvioituja rahavirtoja, suuri osa jätti diskonttokoron kokonaan ilmoittamatta. (Comiskey & Mulford 2010, 759)

Wines et al. (2007, 869) kyseenalaistavat käyttöarvon laskennan sopivuuden kerrytettävissä olevan rahamäärän arviointiin. Arvio käyttöarvosta voidaan heidän mukaansa maksimoida asettamalla tuottavuusarviot korkeiksi ja käyttämällä alinta mahdollista diskonttokorkoa.

3.3 Arvonalentumistestin ajankohta, syyt ja arvonalentumisen vaikutukset

Arvonalentumistesti on standardissa määrätty tekemään jokaisena raportointikautena samaan aikaan. (IAS 36.92) Testi on tehtävä vähintään kerran vuodessa, sekä useammin, mikäli esiintyy viitteitä arvonalenemisesta.

Vallitsevat olosuhteet vaikuttavat oleellisesti arvonalenemiskirjausten tekemisiin. IAS 36:n mukaan on seurattava viitteitä, joiden ilmenemisen myötä omaisuuserän arvonalenemiskirjaukset ovat mahdollisia. Standardi jakaa viitteet ulkoisiin ja sisäisiin. (IAS 36.12)

Ulkoisia viitteitä ovat omaisuuserän markkina-arvon alentuminen oletettua enemmän; oleelliset negatiiviset muutokset raportointikaudella tai välittömästi sen päättymisen jälkeen liittyen yhteisön teknilliseen, taloudelliseen, juridiseen tai markkinaympäristöön; markkinakorkojen tai markkinoihin perustuvien tuottojen nouseminen, joka voi vaikuttaa käyttöarvon laskennassa käytettävään diskonttokorkoon; ja yhtiön markki-

na-arvoa suurempi nettovarallisuus. Sisäiset informaation lähteet liittyvät omaisuuserän vanhentumiseen tai fyysiseen vahingoittumiseen, tapahtuneisiin tai lähitulevaisuudessa tapahtuviin merkittäviin yhtiön haitaksi koituihin muutoksiin omaisuuserän nykyisessä tai ennakoidussa käyttömäärässä tai käytötavassa sekä kun sisäisen raportoinnin tuottama aineisto ilmentää, että omaisuuserän taloudellinen suorituskyky on nyt tai tulevaisuudessa ennalta odotettua huonompi. (IAS 36.12) Taantumassa tapahtuvilla markkinakorkojen muutoksilla on vaikutusta diskonttokorkoon, jota sovelletaan käyttöarvon laskennassa.

US GAAP-normiston SFAS 142 –standardi sisältää myös viitteet arvonalentumisesta, joita tulee seurata. SFAS 142 on oleellisimmilta osiltaan samanlainen kuin IAS 36. Se kuitenkin sisältää yhden viitteen, jota IAS 36 ei mainitse yhtenä viitteenä: avaintyöntekijän menettäminen. (Comiskey & Mulford 2010, 751).

Comiskey & Mulford tutkivat 150 yhdysvaltalaisen yrityksen tilinpäätösaineistoja vuonna 2010. (Comiskey & Mulford 2010, 752) He löysivät joitakin yleisiä syitä kesken raportointikauden tehtävään liikearvon arvonalentumistestiin. Niitä olivat yhtiön osakkeen markkina-arvon lasku, kilpailun lisääntyminen ja sen vaikutus myyntimääriin ja –hintoihin, taloudellisten tavoitteiden saavuttamatta jääminen, raportointiyksikön myyminen, epäedullinen muutos juridisessa ympäristössä sekä toimialasidonnaiset syyt, kuten polttoaineen hinnan nousun vaikutus lentoliikenteen kannattavuuteen. (Comiskey & Mulford 2010, 756)

Ramanna & Watts (2010, 32) arvioivat tutkimuksessaan, että liikearvon arvonalentumistestin tulokset heijastavat jossain määrin johdon tiedossa olevaa sisäpiirintietoa yrityksen tulevaisuudesta. Aina liikearvoa ei kirjata alas, vaikka syytä olisi. Ramanna & Watts löytävät joissakin tapauksissa alaskirjauksen tekemättä jättämisen yhteyden esimerkiksi toimitusjohtajan nettotulokseen sidottuihin palkkiojärjestelmiin tai yhtiön lainojen kovenanttiehtoihin. Kovenantti on lainanottajan ja lainanantajan välinen erityinen sopimusehto, jonka rikkomisesta lainanottajalle seuraa lisäkustannuksia. Tällainen erityisehto voi liittyä esimerkiksi yhtiön rahoitusrakenteeseen. Vaikutusta on myös sillä, kuinka kauan yrityksen johto on ollut tehtävässään. Sama johto, joka on hankkinut liiketoiminnan, ei välttämättä ole halukas kirjaamaan liikearvoa alas, koska myöntäisi tällä tavoin tehneensä epäedullisen yrityskaupan. Tätä Ramanna & Watts selittävät johdon mainetekijöillä. (Ramanna & Watts 2010, 32) Chambersin & Finge-

rin mukaan arvonalentumiskirjausta lykätään joskus negatiivisen nettotuloksen esittämisen välttämiseksi (Chambers & Finger 2011, 40).

Prakash (2010, 29) tutki, onko taantumalla vaikutusta omaisuuserien arvonalentumiskirjauksiin. Aineistoa kerättiin viiden eripituisen taantumajan ja niiden välisten taantumajen nousukausien ajalta. Tutkimustuloksissa esitetään, että yritykset suorittavat alaskirjauksia puolitoista kertaa todennäköisemmin myynnin alentuessa taantumajen aikana kuin myynnin pienentyessä noususuhteessa, eli liikevaihdon laskua taantumajen seurasi myös käyttöarvon aleneminen. Toinen huomio oli, että korkean velkaantuneisuuden yritykset välttelivät alaskirjauksia taantumajen. Myös Prakash piti lainojen kovenanttiehtoja mahdollisena syynä alaskirjausten välttämiseen. (Prakash 2010, 26) Prakash (2010, 28) piti todennäköisenä sitä, että jotkut yritykset ovat haavoittuvaisempia taantumajen kuin toiset.

Kuten tämän tutkimuksen johdannossa on mainittu, liikearvon alaskirjaukset vaikuttavat oman pääoman määrään ja saattavat siten heikentää muun muassa yhtiöiden osingonjakomahdollisuuksia. Digia Oyj raportoi 2009 suuresta liikearvon alaskirjauksesta. Vaikka yhtiön operatiivinen tulos olikin hyvä, nettotulos painui negatiiviseksi. Konsernin osakekohtainen tulos oli -0,67 euroa laskien merkittävästi edellisvuoden 0,36 eurosta. (Digia 2010, 31) Trainer's Housen liikearvon puolittuminen vuonna 2010 selittyy liiketoiminnan pois myymisellä sekä arvonalentumistestillä, joka osoitti rahavirtaa tuottavan yksikön kirja-arvon ylittävän kerrytettävissä olevan rahamäärän 14 miljoonalla eurolla. Yhteensä tulosvaikutteinen liikearvon aleneminen oli 25 miljoonaa euroa. Raportointikauden nettotulos oli 21 miljoonaa euroa negatiivinen. (Trainer's House 2011, 5, 17, 23)

4. Suomalaisten listayhtiöiden liikearvot ja arvonalentumistestaus 2005 - 2010

Tässä kappaleessa käydään läpi valittujen yritysten liiketoimintakauppoja sekä liikearvon arvonalentumistestejä ajanjaksolta 2005-2010. Läpikäytävät yritykset ovat Affecto, konsulttipalveluita tarjoava Trainer's House, kustannustoimialalla toimiva Talentum, informaatioteknologian alalla toimivat Ixonos ja Digia sekä matkapuhelimien latureita valmistava Salcomp, jonka liikearvo on säilynyt tarkasteluajanjaksona täysin muuttumattomana. Jokaisen arvioitavan yrityksen liikearvon määrä ylittää kolmanneksen taseen loppusummasta vuoden 2010 tilinpäätöksessä. Havainnollistamistarkoituksessa tässä sivutaan myös yhtä perinteisen suomalaisen toimialan, metsäteollisuuden, yritystä, UPM:ää. UPM eroaa muista tässä tutkimuksessa käsiteltävistä yrityksistä siten, että sen taseesta huomattavan paljon suurempi osuus on aineellista omaisuutta, jolla on merkitystä liikearvon suuruuden määräytymisen kannalta.

Taulukko 2. Yritysten liikearvot vuoden 2010 tilinpäätöksissä. (Tuhatta euroa)

	Liikearvo	Taseen loppusumma	Liikearvo/Oma pääoma (%)
<i>Affecto</i>	72 866	142 901	130 %
<i>Digia</i>	65 544	115 438	97 %
<i>Ixonos</i>	23 647	56 692	83 %
<i>Salcomp</i>	66 412	198 578	82 %
<i>Talentum</i>	31 700	64 700	181 %
<i>Trainer's House</i>	25 805	52 571	73 %
<i>UPM</i>	1 022 000	13 812 000	14 %

Affecto tarjoaa tietojärjestelmäratkaisuja, joita yritykset käyttävät strategisten tavoitteidensa toteuttamiseen päivittäisten toimintojen ohjaamisen kautta. Toimintaa yhtiöllä on Pohjoismaiden lisäksi Baltian maissa ja Puolassa. (Affecto 2010, 1)

Digia on informaatioteknologia-alan yritys, joka tarjoaa asiakkailleen yritysjärjestelmiä sekä mobiilipalveluita ja -ratkaisuja. Keskeisimpiä asiakkaita ovat julkishallinnon, teollisuuden, mobiiliteollisuuden, kaupan alan ja pankkialan yritykset. Yhtiön keskeisiä liiketoiminta-alueita ovat Suomi, Venäjä, Kiina ja Ruotsi. (Digia 2011, 3) Digia mainitsee liikearvoriskit keskeisimpien riskiensä yhteydessä. Liikearvo ja sen arvonalentumistestaus on aktiivisen seurannan alaisena osana huolellista ja ennakoivaa riskijohdantamista. (Digia 2010, 40)

Ixonos on suomalainen tieto- ja viestintäteknologia-alan palveluyritys. Ixonos tarjoaa innovatiivisia ratkaisuja matkapuhelinviestintään, sosiaaliseen mediaan ja digitaalisiin palveluihin liittyen. Ixonos toimii Suomessa, Iso-Britanniassa, Kiinassa, Saksassa, Slovakiassa, Tanskassa, Virossa ja USA:ssa. (Ixonos 2010, 2)

Salcomp on matkapuhelinlatureita valmistava yritys, joka on toimialansa markkinojohtaja 23 prosentin markkinaosuudella. Matkapuhelinlatureiden lisäksi Salcompin tuotevalikoimaan kuuluvat muun muassa kannettavien tietokoneiden ja kameroiden tehölähteet. Salcompin pääasiakkaita ovat suurimmat matkapuhelinvalmistajat ja muut elektroniikka-alan toimijat. Suomen ohella Salcompilla on toimintaa Kiinassa, Intiassa ja Brasiliassa. (Salcomp 2010, 4)

Talentum on kustannus- ja informaation tuottajayritys, joka toimii Pohjoismaiden lisäksi Venäjällä ja Baltiassa. Yhtiöllä on palveluksessaan noin 800 työntekijää. (Talentum 2010, 2)

Konsultointipalveluja tarjoava Trainer's House on valmennusyhtiö, joka tarjoaa asiakkailleen liiketoimintakriittistä valmennusta. (Trainer's House 2011, 1) Yhtiön nettotulos vuonna 2010 oli lähes 21 miljoonaa negatiivinen Trainer's Housen tehtyä liikearvoonsa 14 miljoonan euron suuruinen arvonalentumiskirjaus.

UPM on metsäteollisuusyhtiö, jolla on tuotantolaitoksia 15 eri maassa ja maailmanlaajuinen myyntiverkosto. Valtaosa myynnistä muodostuu Euroopan talousalueen myynnistä. (UPM 2011, 2) Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden määrä suhteessa liikearvon määrään on yli viisinkertainen. (UPM 2011, 96) Muista tämän tutkimuksen yrityksistä UPM eroaa juuri siten, että liikearvon osuus yrityskaupan hankintamenosta muodostuu oletettavasti suhteellisesti pienemmäksi, koska ostettuihin liiketoimintoihin sisältyy aineellista omaisuutta suhteessa enemmän.

4.1 Liikearvojen kehitys 2005-2010

Liikearvon muodostumiseen yrityshankinnan yhteydessä vaikuttaa se, millä tavoin hankintameno jaetaan hankinnan kohteen nettovaroille. Jäljelle jäävä osa on liikearvoa. Liikearvon määrä muuttuu, mikäli yhtiö saa kaupan yhteydessä määräysvallan, kohde myydään tai siihen kohdistuu arvonalentumiskirjaus. Aina arvon alentuessa ei siis ole kyse arvonalentumiskirjauksesta.

Taulukko 3. Yritysten liikearvot 2005-2010 (miljoonaa euroa)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
<i>Affecto</i>	30,8	43,6	84,2	72,6	69,4	72,9
<i>Digia</i>	50,4	86,0	87,0	90,0	65,5	65,5
<i>Ixonos</i>	8,6	11,2	21,1	32,2	22,8	23,6
<i>Salcomp</i>	66,4	66,4	66,4	66,4	66,4	66,4
<i>Talentum</i>	24,8	23,7	32,5	20,0	28,1	31,7
<i>Trainer's House</i>	9,9	52,5	52,5	51,8	51,0	25,8
<i>UPM</i>	1 514,0	1 514,0,0	1 163,0	933,0	1 017,0	1 022,0

Affecto toteutti vuonna 2007 merkittävän liiketoimintakaupan, jonka hankintameno oli yhteensä 52 miljoonaa euroa. Hankintamenosta 39 miljoonaa euroa kohdistui liikearvoksi. Affecto näkee hankitun työvoiman ammattitaidon olleen yksi liikearvon suuruuteen vaikuttava tekijä. Yhtiö tunnisti erillään liikearvosta aineettomiksi hyödykkeiksi 11,5 miljoonan euron asiakassuhteet sekä miljoonan euron teknologian. Aineellisia käyttöomaisuushyödykkeitä kirjattiin verraten vähän, 288 000 euroa. Liikearvon osuus hankintamenosta oli tässä kaupassa 73 prosenttia. (Affecto 2008, 39) Vuotta aikaisemmin Affecto hankki 100 prosenttia liettualaisen yhtiön osakkeista. Kauppahinnasta 78 prosenttia muodostui liikearvoksi. Affecton mukaan kaupassa syntynyt liikearvo kuvastaa synergiaetuja, joiden odotetaan syntyvän hankinnasta sekä ammattitaitoisen henkilökunnan siirtymisestä yhtiön palvelukseen. (Affecto 2008, 39)

Digian merkittävimmät liiketoimintakaupat ovat tapahtuneet 2005 ja 2006. 2005 toteutetussa kaupassa hankintameno oli noin 79,9 miljoonaa, josta 50,6 miljoonaa muodostui liikearvoksi. Vuonna 2006 Digia teki kaksi merkittävää kauppaa, joissa muodostui liikearvoa 32 miljoonaa euroa. Kauppahinnoista liikearvoa oli 69 prosenttia sekä 63 prosenttia, eli huomattavan suuri osa. Digia arvioi liikearvon koostuvan henkilöstöresursseista sekä syntyneestä synergiasta. (Digia 2007, 46-47)

Ixonoksen kaksi vuonna 2007 tekemää kauppaa kasvattivat sen liikearvoa 88 prosenttia. Kokonaisuudessaan kauppojen yhteenlasketusta hinnasta syntyi liikearvoa 67 prosenttia, noin yhdeksän miljoonaa euroa. Kauppahinnan muodostumisessa reilusti yli hankittujen yritysten nettovarallisuuksien Ixonos näki vaikuttimina osaavan henkilöstön, uusien asiakkaiden hankintapotentiaalin, uusien palveluiden kehitysmahdollisuudet sekä hankittujen liiketoimintojen vahvan alueellisen aseman. (Ixonos 2009, 22-23)

Talentumin tytäryhtiön toteuttamassa kaupassa tilikaudella 2009 muodostui liikearvoa 91 prosenttia kauppahinnasta. Kaupan yhteydessä irrallaan liikearvosta tunnistettavia aineettomia hyödykkeitä kirjattiin kaksi kappaletta, tietokanta sekä asiakassuhteet. Liikearvon katsotaan muodostuvan henkilöstön osaamisesta, markkinaosuudesta ja toimialaosaamisesta. (Talentum 2010, 55)

Trainer's Housen huomattavan suuri liikearvo on peräisin yhdistymisestä Satama Interactiven kanssa 2007. Hankintamenon oltua 75 miljoonaa tästä kirjattiin liikearvoksi 43,7 miljoonaa, eli noin 60 prosenttia kauppahinnasta. (Trainer's House 2008, 5) Näin suuren liikearvon muodostumiseen vaikuttivat vahva asema toimialalla Suomessa, merkittävät kasvumahdollisuudet sekä vahvan kassavirran ja hyvän kannattavuuden saavuttamisen mahdollisuudet. (Trainer's House 2008, 17) Liikearvo kokonaisuudessaan yhtiön vuoden 2007 taseessa oli yli 52 miljoonaa euroa. (Trainer's House 2008, 9)

Taseestaan raskaampi UPM hankki vuonna 2009 osuuden sellutehtaaseen sekä eukalyptuksen viljelyyn erikoistuneen yhtiön. Kaupan 602 miljoonan euron hankintamenosta noin 14 prosenttia muodostui liikearvoksi. Verraten vähäinen liikearvon osuus hankintamenosta selittyy aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden miljardin euron käyvällä arvolla. Hankittua nettovarallisuutta pienensivät hankittujen liiketoimintojen velat, noin 400 miljoonaa euroa. (UPM 2011, 115)

Alkuperäisessä liikearvon muodostumisessa merkittävä tekijä on aineettomien hyödykkeiden tunnistaminen erillään liikearvosta. Kaikissa käsitellyissä kaupoissa UPM:ää lukuun ottamatta liikearvon osuus hankintamenosta oli yli 60 prosenttia. Tämä kielii Finanssivalvonnan mukaan (2009b, 5) siitä, ettei kaikkia aineettomia hyödykkeitä kirjata erikseen. Liiallinen varovaisuus saattaa olla yksi syy siihen, että liikearvo tulee kirjatuksi tarpeettoman suurena. Liikearvon muodostumiseen liittyy huomattavasti myös toimialasidonnaisia tekijöitä, sillä perinteisen teollisuuden yrityksen varallisuuteen sisältyy huomattavasti aineellista omaisuutta, joka pienentää oleellisesti muodostuvaa liikearvoa. Aineettomia suoritteita tuottavien yritysten taseessa aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden osuus on hyvin vähäinen. Tällaisen yrityksen hankinnan yhteydessä on vaikea määrittellä aineettomia hyödykkeitä, jotka voitaisiin tunnistaa erillään liikearvosta ja sen myötä kirjata taseeseen itsenäisinä aineettomina hyödykkeinä. Tyypillisesti suuren liikearvon nähtiin koostuvan kaupan myötä aiheutuvista markkina-asemasta, kasvun mahdollisuuksista, synergiaeduista sekä osaavasta työvoimasta. Myös Johnson & Petrone (1998) katsoivat synergian ja liiketoiminnan jatkuvuuden olevan liikearvon ydinkomponentteja. Tällaista aineetonta omaisuutta ei voi kirjata varallisuudeksi itsenäisenä, joten se sisällytetään liikearvoon. Suuren liikearvon alkuperäinen kirjaaminen aiheuttaa myöhemmässä vaiheessa arvonalentumiskirjausten tapahtuessa suurempia heilahteluja nettotuloksessa.

4.2 Arvonalentumistestit

Seuraavaksi tarkastellaan valittujen yritysten antamaa informaatiota tekemistään arvonalentumistesteistä. Affecto raportoi tilikaudella 2009 tapahtuneesta liikearvon kuuden miljoonan euron alaskirjauksesta. Syynä Affecto piti Baltian IT-palveluiden markkinoiden kysynnän heikkoa kehitystä Baltiassa. Kysynnän arvioitiin jäävän pitkäaikaisesti pieneksi. Rahavirtaa tuottavia yksiköitä oli tuolloin määritelty maakohtaisesti, Baltian toiminnot kuitenkin yhdistettyinä. Yhteensä liikearvo oli kohdistettu seitsemään eri rahavirtaa tuottavaan yksikköön. Baltian yksikön käyttöarvon laskentaan sovellettu diskonttokorko 17,26 kuvaa yksikön riskisyyttä. (Affecto 2010, 20)

Digia ilmoitti 2009 kirjaavansa liikearvostaan alas 24 miljoonaa euroa, eli noin 27 prosenttia koko liikearvostaan. Yhtiö oli määritellyt rahavirtaa tuottavat yksikkönsä

segmenttitasolla, eli korkeimmalla sallitulla tasolla. Tehty alaskirjaus kohdistettiin kokonaisuudessaan vain toiselle rahavirtaa tuottavalle yksikölle, Mobile Solutions -segmentille, jonka tärkein asiakas on Nokia. Nokian osuus koko Mobile Solutions -segmentin liikevaihdosta on yli kymmenen prosenttia (Digia 2011a, 59). Syinä arvonalentumiseen olivat segmenttiin liittyvät pitkän aikavälin riskit, jotka johtuvat sopimustuotekehityksessä kiristyvän kilpailun aiheuttamasta hintapaineesta sekä asiakkaiden päätöksenteon siirtymisestä suotuisamman kustannustason maihin. Yhtiön oman näkemyksen mukaan tällä segmentillä on heikentyneet mahdollisuudet kasvalle. Kyseisen segmentin eli tässä tapauksessa rahavirtaa tuottavan yksikön käyttöarvon laskennassa diskonttokorkona käytettiin 14,7 prosenttia, joka oli noin kolme prosenttiyksikköä suurempi kuin vuoden 2008 arvonalentumistestissä käytetty diskonttokorko. Toisessa segmentissä, jonka käyttöarvo testin perusteella ylitti kirjanpitoarvon, diskonttokorkona käytettiin 11,2 prosenttia. Tämän yksikön käyttöarvo ylitti testauksessa kirjanpitoarvon yli 63 miljoonalla eurolla (Digia 2011a, 50).

Vuoden 2011 ensimmäisellä vuosineljänneksellä Digia joutui jälleen kirjaamaan Mobile Solutions –segmentin liikearvosta 25 miljoonaa euroa alas. Alaskirjaus perustuu yhtiön muuttuneeseen käsitykseen segmentin tulonodotuksista pitkällä aikavälillä. Symbian- ja Meego-alueiden palveluille kohdistuva kysyntä on Digian arvion mukaan merkittävästi ja pysyväisluonteisesti vähentynyt. (Digia 2011b, 6) Diskonttokorkona Mobile Solutions –segmentin käyttöarvolaskennassa käytettiin 14,7 prosenttia (Digia 2011b, 7).

Myös Ixonos käyttää arvonnäilyksessään käyttöarvoa. Vuonna 2009 se ilmoitti tekevänsä yhteen kolmesta rahavirtaa tuottavista yksiköistään 7,2 miljoonan suuruisen arvonalennuksen, jonka aiheuttajia olivat palveluiden kysynnän merkittävä heikkeneminen taloudellisen taantuman vuoksi ja ICT-palveluiden kysynnän jääminen odotuksia heikommaksi. Diskonttokorkona Ixonos käytti 12,7 prosenttia. Liiketoiminnan kasvu ja suhdanteista johtuva kustannushallinnan merkityksen kasvaminen arvioidaan kriittisimmiksi tekijöiksi käyttöarvon laskennassa. (Ixonos 2010, 26-27)

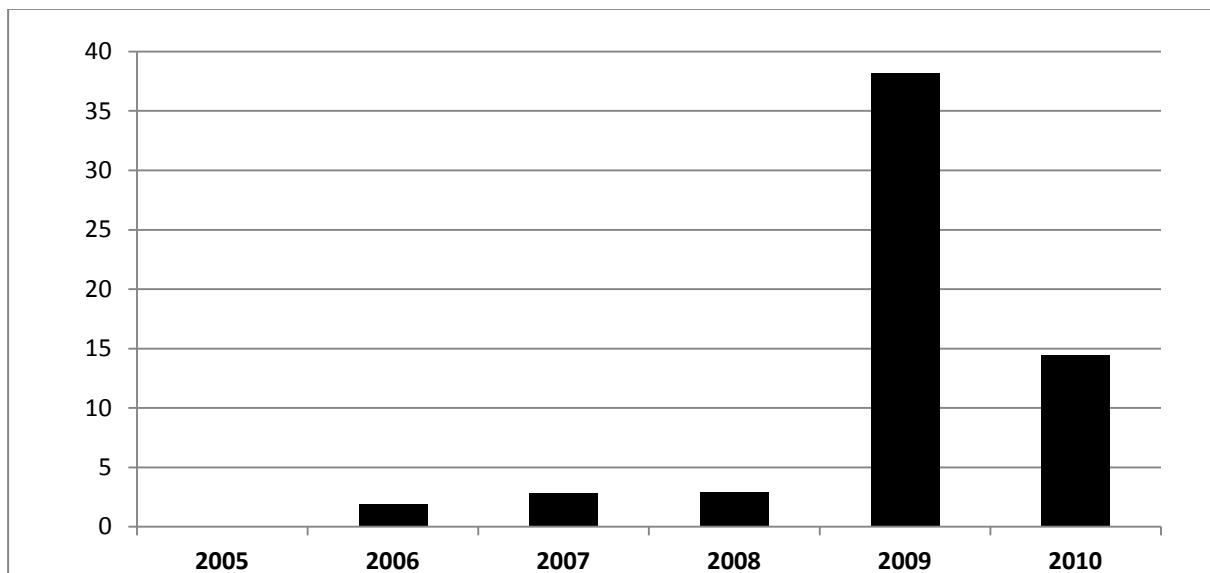
Talentumin vuoden 2008 liikearvon pienentyminen selittyy kahdella tytäryhtiön myymisellä, toisin sanoen määräysvallan menettämisellä. Samalla yhtiö hankkiutui eroon myös seitsemän miljoonan euron veloista, jotka liittyivät myytyihin liiketoimintoihin.

(Talentum 2009, 69) Samana vuonna liikearvoa jouduttiin kirjaamaan alas noin kolme miljoonaa, jonka syitä Talentum ei erittele tarkemmin (Talentum 2009, 74).

Trainer's Housen nettotulos romahti 2010 yhtiön todettua, että rahavirtaa tuottavaan yksikköön kohdistetun liikearvon käyttöarvo alittaa kirjanpitoarvon 14 miljoonalla eurolla. Ennen raportointikautta 2010 Trainer's House käsitti vain yhden rahavirtaa tuottavan yksikön, mutta yhtiö muutti raportointirakennettaan siten, että uudessa rakenteessa konserni käsittää kaksi rahavirtaa tuottavaa yksikköä. Trainer's House perusteli 14 miljoonan arvonalentumistappion valmennusliiketoiminnan odotuksia heikommalla liikevaihdolla ja tuloksen kehityksellä. Testissä käytettiin 9,31 prosentin suuruisista diskonttokorkoa. Kokonaisuudessaan Trainer's Housen liikearvo pieneni tulosvaikutteisesti 50 prosenttia, kun yritys luopui myös IT-projektiliiketoiminnastaan, johon liikearvoa kohdistettiin 10,7 miljoonaa euroa. (Trainer's House 2011, 23-24)

Salcomp on tämän tutkimuksen yrityksistä ainoa, joka ei ole ajanjaksolla 2005-2010 tehnyt alaskirjauksia liikearvoon. Liikevaihdolla tarkasteltuna se ei ole kärsinyt taantumassa myynnin pienenemisestä, lukuun ottamatta tilikauden 2009 notkahdusta. (Salcomp 2010, 44) Samana vuonna Salcomp ilmoitti muuttaneensa liikearvon kohdistamisperiaatteita rahavirtaa tuottaville yksiköille. (Salcomp 2010, 58)

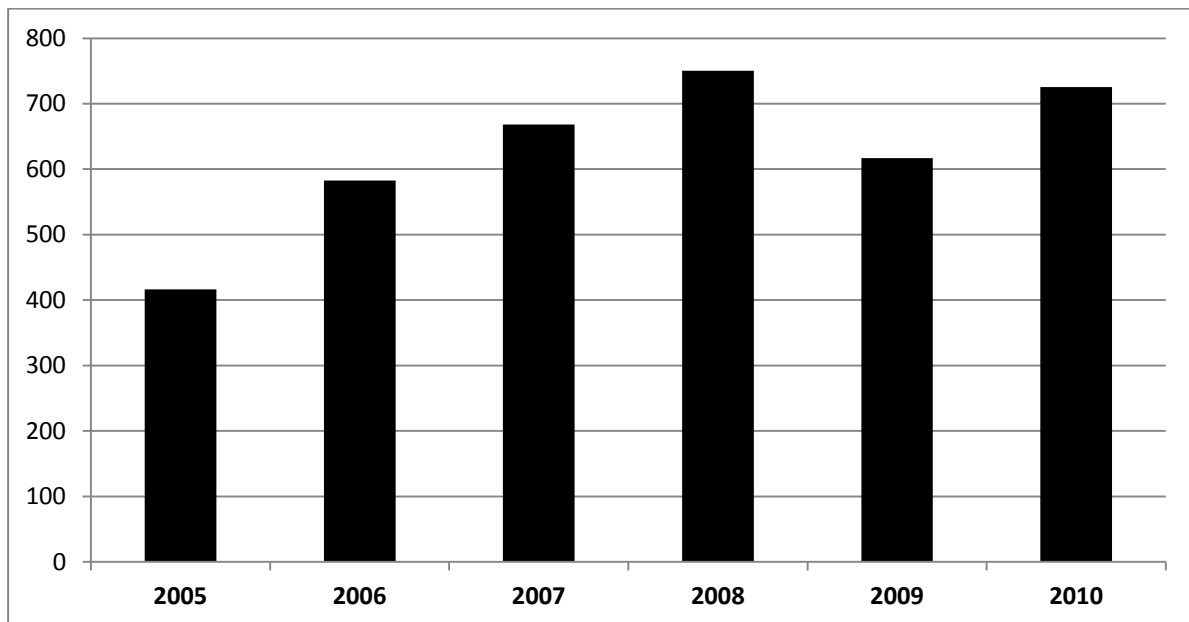

Kuvio 4. Liikearvon alaskirjausten ajoittuminen. (Miljoonaa euroa)

Tässä tutkimuksessa käsiteltyjen yritysten liikearvon alaskirjaukset ovat ajoittuneet enimmäkseen vuoteen 2009 kuvion 4 osoittamalla tavalla. Vuoden 2010 noin 14 mil-

joonaa euroa muodostuu kokonaisuudessaan Trainer's Housen tekemästä alaskirjauksesta. UPM ei sisälly kuvion 4 lukuihin, koska se vaikeuttaa kokonsa vuoksi vertailua.

Yksi Prakashin (2010) tekemän tutkimuksen johtopäätöksistä oli, että taantumassa liikevaihdon laskua seuraa omaisuuserän arvonalentuminen todennäköisemmin kuin nousukautena. Digian liikevaihto tilikaudella 2009 laski edellisen tilikauden myynnistä vain noin kolme prosenttia. Sitä ennen yhtiön liikevaihto oli ollut kuitenkin kasvuralla. (Digia 2010, 31) Taantumalla on ollut huomattava vaikutus Trainer's Housen liikevaihtoon. Tilikauden 2010 liikevaihto oli noin 35 prosenttia tilikauden 2008 liikevaihdosta. (Trainer's House 2011, 48) Ixonosin liikevaihdon alennuttua kymmenen prosenttia edellisvuodesta johti yli seitsemän miljoonan euron suuruiseen liikearvon arvonalentumiskirjaukseen (Ixonos 2010, 9, 26-27). Affecton liikearvoon tekemä arvonalentumiskirjaus vuonna 2009 oli seurausta liikevaihdon 20 prosentin putoamisesta. (Affecto 2010, 1, 20)

Kuvio 5. Liikevaihdon kehitys 2005-2010. (Miljoonaa euroa)

Kuvio 5 osoittaa Affecton, Digian, Ixonoksen, Salcompin, Talentumin ja Trainer's Housen yhteenlasketun liikevaihdon vuosittain vuosien 2005 ja 2010 välisenä aikana. Vuonna 2009 yhteenlaskettu liikevaihto 617 miljoonaa euroa oli noin 18 prosenttia pienempi kuin vuonna 2008. Vuoteen 2009 ajoittui myös suurin osa alaskirjauksista liikearvoon kuvion 4 mukaisesti.

Tätä taustaa vasten Prakashin (2010, 26) johtopäätökset, joiden mukaan omaisuuserän arvoa kirjataan alas liikevaihdon pienentyessä taantuman aikana, ovat yhtenevät näiden yritysten osalta. Salcompin liikevaihdon oleellinen lasku raportointikaudella 2009 ei johtanut liikearvon alaskirjauksiin. Yhtiö piti liikevaihdon laskua kuitenkin väliaikaisena (Salcomp 2010, 43). Salcompin liikevaihto kasvoikin seuraavana tilikautena 25 prosenttia. (Salcomp 2011, 19)

Jokainen tässä tutkimuksessa esitetty yritys käytti liikearvon arvonalentumistestissä arvomäärityksen pohjana käyttöarvoa vaihtoehtoisen käyvän arvon menetelmän sijaan. Diskonttokoron kuvatessa markkinoiden näkemystä rahan aika-arvosta ja raportointiyksikköön liittyvistä riskeistä, voidaan päätellä, että esimerkiksi Trainer's House on vuoden 2010 käyttämänsä diskonttokoron perusteella tehnyt varovaisia kasvuennusteita käyttöarvon laskennassa. Yhtiö mainitsee myös vuosikertomuksessaan johdon lähivuosien ennustetarkkuuden olleen heikko, jonka vuoksi se on laatinut tilikaudelle 2011 maltillisen kasvuennusteen (Trainer's House 2011, 24). Digian (2010, 50) diskonttokorko 14,7 heijastaa johdon käsityksiä lisääntyneistä riskeistä toisessa segmentissään. Taantuma näkyy diskonttokorkojen kasvussa, esimerkiksi Salcompin käyttämä diskonttokorko vuoden 2010 tilinpäätöksessä oli WACC ennen veroja, eli noin 15 prosenttia. Verrattuna vuoden 2005 arvonalentumistestin diskonttokorkoon, 9,92 prosenttiin, ero on huomattava. (Salcomp 2006, 45)

5. Yhteenveto ja johtopäätökset

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli vastata kysymykseen, miten maailmanlaajuinen rahoituskriisi on vaikuttanut suomalaisten listayhtiöiden IFRS-standardiston mukaisiin liikearvon arvonalentumistestihin. Tutkimuksessa selvitettiin myös, kuinka standardi IAS 36 määrää liikearvon arvonalentumistestin suoritettavaksi, sekä minkälainen merkitys on alkuperäisellä hankintamenon kohdistamisella, jonka residuaalieränä liikearvo syntyy taseeseen.

Liikearvo on 1800-luvulta saakka saanut paljon huomiota osakseen akateemisissa keskusteluissa. Monet tutkijat pitävät jopa liikearvon määrittelemistä haastavana asiana. Keskeisiä kiistanaiheita ovat taseeseen varallisuudeksi merkitseminen sekä sen poistaminen, koska sen taloudellisen vaikutusajan määrittäminen on haastava tehtävä. Yhteisymmärryksen syntyminen siitä, onko liikearvo omaisuuserä, on vienyt aikaa. Päättellen nykyisten tilinpäätösstandardien saamasta kriitikkistä kädenvääntö tulee jatkumaan vielä pitkään lopullisen, universaalisti hyväksytyyn määritelmän puuttuessa.

Kuten tutkimuksesta ilmenee, liiketoimintakauppojen arvostukseen liittyvä problematiikka on monipolvinen. IFRS-kontekstissa liikearvon määrä voi muuttua vain, kun siihen liittyvä liiketoiminta myydään tai sen arvon todetaan alentuneen. Liikearvon määrä voi kasvaa ainoastaan yritysten yhteenliittymien myötä, eli arvonalentumiskirjaukset ovat peruuttamattomia.

Liikearvo muodostuu, kun yrityskaupan kauppahinnasta vähennetään nettovarallisuus. Liikearvoa pienentävästi vaikutusta on muun muassa sillä, kuinka paljon aineettomia hyödykkeitä tunnistetaan kirjattavaksi itsenäisesti. Tavaramerkkien, patenttien ja asiakaslistojen merkitseminen taseen varallisuudeksi on suositeltavaa, sillä näin liikearvo muodostuu pienemmäksi. Tutkimuksessa käsiteltyjen yritysten kaupoissa tyypillisimpiä taseeseen kirjattuja aineettomia hyödykkeitä olivat muun muassa teknologia ja asiakassuhteet. Finanssivalvonnan havaintojen mukaan suuri liikearvon osuus kauppahinnasta kielii siitä, ettei yritys ole kyennyt erittelemään tarkasti, mitä on ostanut. Finanssivalvonnan tuoreimpien havaintojen mukaan aineettomia hyödykkeitä eritellään hankintamenosta vähän, koska hankintamenon kohdistamisessa saatetaan olla liiallisen varovaisia. Kun liikearvon osuus hankintamenosta

on suuri, on todennäköistä, että arvonalentumiskirjaukset aiheuttavat tuloksen heilah-
telua. Hankintamenon kohdistamisen merkitys korostuu yrityskaupan vastikkeen kas-
vaessa.

Koska liikearvo ei ole omaisuuserä, joka on mahdollista myydä erillään muusta yri-
tyksestä ja koska se ei tuota itsenäisesti rahavirtaa, se tulee kohdistaa itsenäisesti
rahavirtaa tuottavaan yksikköön. Tällaisen rahavirtaa tuottavan yksikön määrittämi-
seen liittyy paljon johdon harkinnanvaraa. IFRS-standardisto kieltää korkeamman
tason kuin IFRS 8:n tarkoittaman segmenttitason käyttämisen. Tätä korkean seuran-
tason soveltamisen mahdollisuutta ovat kritisoineet muun muassa Petersen &
Plenborg (2010) ja Wines et al. (2007). Rahavirtaa tuottavan yksikön määrittelemisen
liian laajalla tasolla saa aikaan sen, ettei kaikkia arvonalentumisia havaita tai tarvitse
havaita, koska hyvätuottoiset yksiköt peittävät heikosti menestyneiden yksiköiden
tappiot. Standardien laatijat ovat yrittäneet huomioida juuri tämän asettamalla seg-
menttitason ylärajaksi.

Kun liikearvo on integroitu rahavirtaa tuottavaan yksikköön, sen arvonalentumista
voidaan testata. IAS 36:n mukaan arvonalentumistesti on tehtävä vähintään kerran
vuodessa. Mikäli yrityksen sisäiset tai ulkoiset viitteet antavat olettaa, että rahavirtaa
tuottavan yksikön arvo saattaa olla alentunut, arvonalentumistesti on tehtävä use-
ammin. Comiskeyn & Mulfordin (2010) mukaan yleisiä syitä kesken raportointikauden
tehtäviin arvonalentumistesteihin ovat yhtiön markkina-arvon lasku, kilpailun lisään-
tyminen, taloudellisten tavoitteiden saavuttamatta jääminen, raportointiyksikön myy-
minen ja esimerkiksi toimialakohtaiset syyt. Esimerkiksi Digia ilmoitti alaskirjauksensa
syyksi vuonna 2009 kiristyneen kilpailun ja siitä seuranneen hintapaineen. Yleisesti
kysynnän heikkeneminen oli tyypillisin tämän tutkimuksen yhtiöiden ilmoittama alas-
kirjauksen aiheuttaja. Standardi IAS 36 osoittaa rahavirtaa tuottavan yksikön kerrytet-
tävässä olevan rahamäärän arvioimiseen kaksi vaihtoehtoista tapaa, joista ylivoimai-
sesti eniten sovelletaan käyttöarvon laskentaa. On yleistä, ettei toista vaihtoehtoa,
käyvän arvon mukaista arvonmäärittystä, ole mahdollista soveltaa, koska luotettavaa
arvonmäärittämysperustetta ei ole. Kaikissa tässä tutkimuksessa läpikäytyissä ar-
vonalentumistesteissä sovellettiin käyttöarvoa yksikön todellista arvoa määritettäes-
sä.

Tutkijoiden mukaan käyttöarvoperusteinen arvonalentumistesti käsittää kohtia, jotka

antavat mahdollisuuden manipulaatiolle, jotta tulosvaikutteista arvonalentumiskirjausta ei tarvitsisi tehdä. Tällainen kohta on muun muassa arviot tulevaisuuden rahavirroista, jotka voidaan tehdä enintään viiden vuoden pituiselle jaksolle IAS 36 mukaan. Syitä halukkuudelle jättää arvonalentumiskirjaus tekemättä ovat mahdollisesti yritysluottojen kovenanttiehdot, johdon tulossidonnaiset palkkiojärjestelmät ja johdon mainetekijät. Wines et al. (2007) kyseenalaistivat käyttöarvon sopivuuden kerrytettävissä olevan rahamäärän arvioimiseksi. Heidän mukaansa käyttöarvo saatetaan maksimoida muuttamalla diskonttokorkoa ja tuottavuusarvioita. Diskonttokorko vaihteli tutkimuksessa verraten vähän. Comiskey & Mulford (2010) havaitsivat omassa aineistossaan suurta vaihtelua käytetyssä diskonttokorossa, mutta tässä tutkimuksessa ero pienimmän ja suurimman diskonttokoron välillä oli vuositasolla melko pieni.

Chambersin (2011) mukaan arvonalentumiskirjauksia vältetään negatiivisen nettotuloksen välttämiseksi. Liikearvon suuri osuus omasta pääomasta on yhtiön velkojia kiinnostava asia. Tällaisessa tapauksessa suuri liikearvon arvonalentuminen alentaa tuntuvasti omaa pääomaa. Näin myös oman pääoman osuus koko yrityksen rahoitusrakenteesta saattaa alentua merkittävästi riippuen oman ja vieraan pääoman välisestä suhteesta.

Prakash (2010) tutki, kuinka taantuma vaikuttaa arvonalentumiskirjauksiin. Prakashin tutkimustulosten perusteella liikevaihdon lasku taantumassa lisää todennäköisyyttä sille, että yritykset kirjaavat omaisuuseriensä arvoja alas. Nousukauden aikainen liikevaihdon lasku ei pääsääntöisesti johtanut alaskirjauksiin Prakashin tutkimuksessa. Tässä tutkimuksessa läpikäytyt yritykset kirjasivat liikearvojaan alas, kun liikevaihto laski taantumien aikana. Huomattavasti suurin vaikutus meneillään olevalla taantumalla on ollut konsultointiyritys Trainer's Houseen, jonka liikearvo puolittui tilikauden 2010 aikana. Ajallisesti merkittävimmät liikearvon alaskirjaukset ajoittuivat tässä tutkimuksessa tilikauteen 2009. Taantumalla on siis ollut vaikutus yritysten liikevaihtoon, jonka seurauksena tulevaisuuteen ei suhtauduta enää yhtä optimistisesti. Aiheutuneet liikearvojen alaskirjaukset ovat aiheuttaneet huomattavaa vaihtelua nettotuloksissa. Vahvan kassavirran omaava toimialansa markkinajohtaja Salcomp ei ole kirjannut liikearvoaan alas edes taantumien aikana. On mahdollista, että taantuma vaikuttaa Salcompiin pidemmällä viiveellä kuin muihin tutkimuksen yrityksiin.

Tässä tutkimuksessa havaittiin liikearvon muodostuvan usein 60 prosentin suurui-

seksi hankintamenoon nähden. Toimialalla saattaa olla vaikutusta hankintameno kohdistamiseen ja ylipäättään siihen, mitä yrityskaupassa siirretään toisen omistukseen. Perinteisessä valmistavassa teollisuudessa toimivan yrityksen taseeseen sisältyy huomattavasti suurempi prosentuaalinen osuus aineellista omaisuutta, joka vaikuttaa muodostuneen liikearvon määrään. Taantumassa mahdollisesti tehtäväksi tulevat arvonalentumiskirjaukset saattavat asettaa näin pienemmiksi suhteessa esimerkiksi liikevaihtoon ja aiheuttavat siten vähemmän nettotuloksen heilahtelua. Hankinnan kohteen ollessa vain aineettomia suoritteita, palveluja tarjoava yritys hankintamenoista on haastavaa identifioida aineettomat hyödykkeet. Useimmiten tällaisten hankintojen tapauksessa liikearvon sanotaan sisältävän kasvumahdollisuuksia, henkilöstön osaamista, suuren markkina-aseman ja kaupan myötä syntyviä synergioita. Mikäli ostetun liiketoiminnan resursseista suurin osa muodostuu osaavan henkilöstön kyvystä aikaansaada liikevaihtoa yrityksen tuotteiden avulla, on haastavaa määrittellä, mistä kauppahintaa on ylipäättään maksettu. Tällaisia resursseja ei voi IFRS-standardiston puitteissa merkitä taseeseen erillään liikearvosta.

IAS 36 mukaan käyttöarvon laskentaan sisältyvät rahavirta-arviot voidaan tehdä enintään viiden vuoden päähän. Vallitsevassa taloustilanteessa viisi vuotta on pitkä aika, etenkin talouden ennustamisen muututtua yhä haastavammaksi. Epävarman ajan myötä tapahtuva myynnin lasku saattaa saada yritykset luopumaan tulevaisuudenodotuksistaan ja liikearvoa kirjataan alas.

Tässä tutkimuksessa käsiteltyjen tapausten määrä oli varsin suppea ja ilmiöstä annettu kuvaus koskee vain pientä yritysten joukkoa. Jatkotutkimuksissa tämä tulisi huomioida laajentamalla otosta suuremmaksi. Comiskey & Mulford (2010) totesivat, että yleinen syy arvonalentumistestin suorittamiselle kesken tilikauden on yhtiön markkina-arvon aleneminen. Voisi olla mielenkiintoista tutkia osakkeen markkina-arvon muutosten ja liikearvon alaskirjausten ajallista yhteyttä, koska sekä liikearvoon että osakkeen markkina-arvoon yhdistetään voimakkaasti tulevaisuudenodotukset. Myös tässä tutkimuksessa esitettyä liikevaihdon alenemisen yhteyttä alaskirjauksiin olisi syytä tutkia suuremmalla tapausten joukolla.

Lähdeluettelo

Kirjallisuuslähteet:

Eskola, J. & Suoranta, J. (2008) Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 8. painos. Jyväskylä, Gummerus Kirjapaino.

KHT-yhdistys. (2006) IFRS ja yrityskauppojen arvostuslaskelmat 2006. Helsinki, KHT-Media.

Leppiniemi, J. & Waldén, R. (2010) Tilinpäätös- ja verosuunnittelu. 11. painos. Juva, WS Bookwell.

Räty, P. & Virkkunen, V. (2004) Kansainvälinen tilinpäätöskäytäntö – IFRS-raportointi. 2.painos. Helsinki, WSOY.

Troberg, P. (2007) IFRS and US GAAP. A Finnish Perspective. Helsinki, Gummerus kirjapaino.

Tieteelliset artikkelit:

Cathro, G. (1996) Goodwill: Now you see, now you don't. *Australian Tax Review* 25 (4), 169-185.

Chalmers, K. (2011) Does a goodwill impairment regime better reflect the underlying economic attributes of goodwill? *Accounting and Finance* 2011 (51), 634-660.

Comiskey, E. & Mulford, W. (2010) Goodwill, triggerins events, and impairment accounting. *Managerial Finance* 36 (9), 746-767.

Hamberg, M., Paananen, M. & Novak, J. (2011) The adoption of IFRS 3: the effects of managerial discretion and stock market reactions. *European Accounting Review*, 20 (2), 263-288.

Johnson, L. T. & Petrone, K. R. (1998) Is goodwill an asset? *Accounting Horizons* 12 (3), 293–303.

Loneragan, W. (2010) Impairment - a commercial perspective. *Managerial Finance*, 36 (9), 812-826.

Petersen, C. & Plenborg, T. (2010) How do firms implement impairment tests of goodwill? *A Journal of Accounting, Finance and Business Studies* 46 (4), 419-446.

Prakash, R. (2010) Macroeconomic factors and financial statements asset-write downs during recession. Williamsburg, helmikuu 2010.

Quilligan, L. (2006) Intangible Assets - identification and valuation under IFRS 3. *Accountancy Ireland* 38 (3), 10-12.

Ramanna, K. & Watts, R. (2011) Evidence on the use of unverifiable estimates in required goodwill impairment. *Harvard Business School*, working paper. 31.1.2011.

Schultze, W. & Weiler, A. (2010) Goodwill accounting and performance measurement. *Managerial Finance*, 36 (9), 766-784.

Seetharaman, A., Balachandran, M. & Saravanan, A.S. (2004) Accounting treatment of goodwill: yesterday, today and tomorrow. *Journal of Intellectual Capital* 5 (1), 131-152

Spacek, L. (1964) The treatment of goodwill in the corporate balance sheet. *Journal of Accountancy*, 117(2), 35-40.

Spillane, S. (2005) Acquisitions management under IFRS. *Accountancy Ireland*, 37 (2), 24-26.

Suntharee, L. (2010) Fair value accounting and intangible assets. Goodwill impairment and managerial choice. *Journal of Financial Regulation and Compliance*. 18 (2), 120-130.

Wines, G., Dagwell, R. & Windsor, C. (2007) Implications of the IFRS goodwill accounting treatment. *Managerial Auditing Journal*, 22 (9), 862-880.

Verkkodokumentit:

Finanssivalvonta. (2009) Markkinat 2/2009 15.4.2009. [verkkodokumentti]. [viitattu 1.12.2011]. Saatavissa: http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Tiedotteet/Markkinat/Documents/Markkinat_2_2009.pdf

Finanssivalvonta. (2009) Raportti IFRS-valvonnasta 29.10.2009. [verkkodokumentti]. [viitattu 1.12.2011]. Saatavissa: http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Listayhtiolle/IFRS/Julkaisut/Documents/Raportti_IFRS_valvonnasta.pdf

Finanssivalvonta. (2010) Markkinat 3/2010. [verkkodokumentti]. [viitattu 1.12.2011]. Saatavissa: http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Tiedotteet/Markkinat/Documents/Markkinat_3_2010.pdf

PricewaterhouseCoopers. (2011) IFRS-tilinpäätösselvitys 2010. [verkkodokumentti]. [viitattu 1.12.2011]. Saatavissa: <http://www.pwc.com/fi/fi/julkaisut/tiedostot/Tilinpaaotosselvitys2010.pdf>

Rahoitustarkastus. (2005) Selvitys listayhtiöiden IFRS-siirtymätiedottamisen laadusta ja siirtymän vaikutuksista 7.6.2005. [verkkodokumentti]. [viitattu 1.12.2011]. Saatavissa: http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Listayhtiolle/IFRS/Julkaisut/Documents/siirtymatiedottaminen_selvitys.pdf

Talouselämä. (2008) Liikearvorytinä voi pienentää osinkoja. 18.11.2008. [verkkodokumentti]. [viitattu 1.12.2011]. Saatavissa: <http://www.talouselama.fi/sijoittaminen/liikearvorytina+voi+pienentaa+osinkoja/a171755>

Vuosikertomukset:

Affecto. (2008) Vuosikertomus 2007. Helsinki, Affecto Oyj.

Affecto. (2010) Vuosikertomus 2009. Helsinki, Affecto Oyj.

Affecto. (2011) Vuosikertomus 2010. Helsinki, Affecto Oyj.

Digia. (2007) Vuosikertomus 2006. Helsinki, SysOpen Digia Oyj.

Digia. (2010) Vuosikertomus 2009. Helsinki, Digia Oyj.

- Digia. (2011) Vuosikertomus 2010. Helsinki, Digia Oyj.
- Digia. (2011) Toinen vuosineljännes 2011. Helsinki, Digia Oyj.
- Ixonos. (2009) Vuosikertomus 2008. Helsinki, Ixonos Oyj.
- Ixonos. (2010) Vuosikertomus 2009. Helsinki, Ixonos Oyj.
- Ixonos. (2011) Vuosikertomus 2010. Helsinki, Ixonos Oyj.
- Salcomp. (2006) Vuosikertomus 2005. Kemijärvi, Salcomp Oy.
- Salcomp. (2010) Vuosikertomus 2009. Salo, Salcomp Oyj.
- Salcomp. (2011) Vuosikertomus 2010. Salo, Salcomp Oyj.
- Suomen Terveystalo. (2009) Vuosikertomus 2008. Helsinki, Terveystalo Healthcare Oyj.
- Talentum. (2009) Vuosikertomus 2008. Helsinki, Talentum Oyj.
- Talentum. (2010) Vuosikertomus 2009. Helsinki, Talentum Oyj.
- Talentum. (2011) Vuosikertomus 2010. Helsinki, Talentum Oyj.
- Trainer's House. (2008) Vuosikertomus 2007. Helsinki, Trainer's Housey Oyj.
- Trainer's House. (2011). Vuosikertomus 2010. Helsinki, Trainer's House Oyj.
- UPM. (2011). Vuosikertomus 2010. Helsinki, UPM-Kymmene Oyj.

Muut lähteet:

- Chambers, D. & Finger, C. (2011) Goodwill Non-Impairments – Evidence from recent research and suggestions for auditors. *Accounting & Auditing* 2/2011, 38-41.
- Nevalainen, R. (2011) Rahavirtaa tuottavien yksiköiden problematiikka. *Tilintarkastus* 1/2011, 32-35.
- Seppälä, T. (2011) Kauppahinnan ja liikearvon kohdistaminen osana yrityshankinnan kirjanpitokäsittelyä. *Tilintarkastus* 3/2011, 20-23.